

SOKOLIĆ

LIST ZA SOKOLSKI NARAŠTAJ

1 9 3 6

GOD. XVIII

BROJ 3

Izlazi mesečno. — Godišnja pretplata Din 20'—

Sadržaj

1. Moje mame ni več...	65
2. Uskršnje misli	66
3. I ja sam bio naraštajac	68
4. Petnaestogodišnjica smrti brata dra Ivana Oražena	69
5. Zrakoplovnica	70
6. Refleksije	73
7. Moderni junak	74
8. O časti	75
9. Зриньски и Франкопан	76
10. Кајмакчалан	79
11. Obsedeni Lojzek	79
12. Naši pesnici: Uskrsnuće. — Песма Соколића. — Sokolu. — Brezovčki. — Refleksije. — Pod lipom. — Jutro. — Srečni jež. — У Соколе. — Jalovi oblak. — Јадране, здраво! — Naš dom. — Včasih. — Naša zastava. — Uskršnja vizija	83
13. Radovi našeg naraštaja: Kako provodim vreme u Sokolu. — Krojaški vajenec. — Vetar	89
14. Glasnik: Kratek oris delovanja naraštaja v Ptuju. — Oko novog odela češkoslovačkih Sokolica. — Osamnaestgodišnji doktor. — Pet dana na dnu mora. — Borba s aligatorom. — Škorpije navalile na naučnu ekspediciju. — Anri Mirže. — Za šalu. — Popravek	93

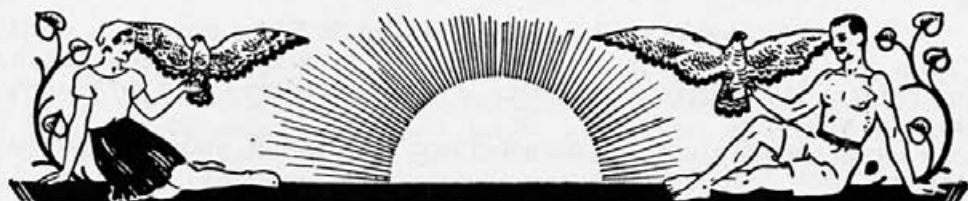
»Sokolić« izlazi na kraju svakoga meseca. Godišnja pretplata Din 20'—, polugodišnja Din 10'—, pojedini broj Din 2'—.

Urednik: Josip Jeras, Ljubljana, Levstikova ulica 19.

Izdaje Savez Sokola Kraljevine Jugoslavije (E. Gangl). — Naslov uprave: Uprava sokolskih listova, Ljubljana, Frančiškanska ulica 6. Telefon br. 2312. Račun pošt. štedionice 12.943.

Rukopisi se šalju na adresu urednika, pretplate i narudžbe upravi sokolskih listova.

Tiska: Učiteljska tiskara u Ljubljani (pretstavnik Francè Štrukelj).

Josip Jeras, Ljubljana:

Moje mame ni več . . .

Umrla mi je mati. V ranem jutru 24. marca je zatisnila za vedno svoje blage oči. In ne zamerite mi, dragi naraščajniki in naraščajnice, bratje in sestre, sotrudniki in sotrudnice in vsi, ki čitate Sokoliča, ako se jaz sam spomnim s skromnimi besedami svoje drage mame ob njeni smrti. Ne storim to morda zaradi tega, ker sem urednik Sokoliča in s tem izpolnjujem le svojo dolžnost, marveč ker se itak redko poslužujem prostora v Sokoliču za svoje spise. Saj je zopet moja uredniška dolžnost, da prepuščam prostor rokopisom drugih naših bratov sotrudnikov in sester sotrudnic.

Moja mati, dragi naraščajniki in naraščajnice, je bila velika mati

in je zaslužila lepi in ponosni naziv mati. Saj je, mučenica, rodila štirinajst sinov in hčera, od katerih nas je enajst živih: šest sinov in pet hčera. Že samo to pove vse o moji veliki materi.

Njena življenjska pot je bila izpolnjena z neizmerno materinsko požrtvovalnostjo, z delom, trpljenjem in ljubeznijo do svojih dragih otrok. V skromnih, često najskromnejših razmerah nas je vzgojila v Sokole in Jugoslovane.

Bežen spomin mi gre v predvojno dobo, ko sem bil še deček, dijak in Sokolič enega ljubljanskega sokolskega društva. Trikrat na teden smo imeli telovadbo. In je moja mati, vkljub svojim neštevilnim skrbem, mislila na vse in me je opozarjala: »Joško, danes imaš telovadbo pri Sokolu. Pripravi se, pojdi v telovadnico, bodi točen, poslušaj vaditelje in pazi, da se ti kaj ne pripeti...« In jaz sem jo slušal in sem z veseljem hitel med sokolske brate, ki smo se imeli radi med seboj in smo slušali in spoštovali brate, sokolske vaditelje. Vestno smo izpolnjevali sokolske dolžnosti.

Taka je bila moja velika mati. In kaj bi še lahko povedal o njej! Toda roka je preslaba in pero prešibko, da bi izrazilo v nemih črkah na papirju vso neizmerno ljubezen, ki jo čuva sinovo srce do mame, ki je ni več...

Dragi naraščajniki in naraščajnice, ljubite in spoštujte svojo mamo!

Ferdo Pavešić, Sarajevo:

Uskršnje misli

Odlomci iz moga »Dnevnika«. — Sestri Milici B., Novi Sad.

1

Nehljudov iz Tolstojeva »Uskršnuća« dovodi me često puta u iskušenje da posumnjam u smisao našeg života i da se odrekнем svega što sam do danas napisao. A velika je to etapa rada, na hiljade krvlju i bolom protkanih redaka; to su beskonačni labirinti jedne patnje kroz koju mora da prođe svaki stvaralački duh da uzmogne docnije gledati život kroz naočare vlastite eksperijencije i razlučila. Kroz patnje i bol, kroz borbu i stradanja izgrađuju se duhovi velikog oblika i zato je Nehljudov pojava, koja me nagoni na duboka razmišljanja, zato je Tolstoj mogao kroz patnje da se kristalizuje do genijalnosti i zato je, napokon, veliki Lamartin u jednom dubokom grču razočaranja i uzvišenosti u isti mah hristovski zavapio:

»O, boli, ti stvaraš čoveka!«

2

Kada s dubokim saživljavanjem prošetamo kroz čarobni vrt onih uzvišenih i sveljudskih osećaja, koje je u »Uskršnuću« dao Tolstoj, mi ćemo s bolom ponoviti njegovu jezivu konstataciju, njegovu najstrašniju misao, koja nikad pre nije o životu izrečena:

»... istina byla ta, što žizny est bezsmyslica, što žizny ne imëet smysla...«

Takovu misao izrekao je on, Tolstoj, onaj isti Tolstoj koji je mnogo godina lutao kroz ovu nesrećnu arenu što se životom zove i, poput starca Diogena, sa svetiljkom svojih sveljudskih čuvstava tražio smisao svega toga; ali ništa nije našao, ništa otkrio i sve vrednote života, o kojima je maštao i koje je želeo, nisu ga osvedočile o smislu ljudskog bitisanja; svemu svetlu on je na čelo veliku ništicu napisao — da opet posle mnogo godina svojim dubokim literarnim delom pobriše tu strašnu ništicu i na njeno mesto napiše novo otkrovenje:

»Treba samo čoveku lepo reći: brat si mi! — i on će ti se približiti toplo i srdačno, jer krv nije voda...«

A ja tebe, sestro, pitam da li uistinu krv nije voda, a ako nije, ja te opet pitam zašto je ona onda toliko jevtina. Pitam te, nadalje, sestro, da li je čovek čoveku zaista brat, a ako jeste, zašto se onda ljudi među sobom toliko zverski izjedaju; čemu onda ona klasična: homo homini lupus i šta je drastičnog Šopenhauera nagnalo na ovakovu jezivu misao:

»Divljaci jedan drugoga jedu, a pitomi jedan drugoga varaju i to se onda zove tok života...«

A ti mi odgovori, i to baš kroz ovaj naš dragi »Sokolić«, jer ima još braće koji, kao i ja, nose u grudima ovaj moj »zašto?« — i njih peku iste rane kao i mene, jer smo mi braća i jer krv nije voda...

Naš Veliki Petak bio je pre punih pet vekova krvav i mračan kao jeziva smrt marseljskog Heroja jugoslovenske Misi; sva je kosovska livada tog žalosnog dana odisala bolom, a zloslutne neke aveti krstarile su nad okrvavljenim telesima izmučenih boraca. Vaj, kako je onda krv bila jevtina, a sloboda skupa. Nesrećne junačke majke lutale su bojištem i padale mrtve preko svojih izgubljenih jedinaca, a bolesne drage jecale su melanholično i otegnuto kao gusle Filipa Višnjica i umirale lagano kao otkinute ruže jesenje u vazi na stolu.

A Majka Jugovića zabeležila je taj strašni Veliki Petak iz naše istorije svojom junačkom smrću i još sada u našim srcima treperi crna zastava bola kao počasna vizija senima Njenim.

Približuje se veliki dan: svet će proslaviti uskrsnuće bogodanog Mučenika, a za nas od Triglava do Vardara i od Šumadije do Jadrana ovo će biti osamnaesti Uskrs posle onog Velikog Uskrsa nakon pet vekova patnje i stradanja, bola i mučenja, robovanja i umiranja. Neka govori ko šta hoće, sestro, ja znam jedno: kroz patnje do uživanja, kroz nesreću do sreće, kroz plač do osmeha, kroz oluju do sunca, kroz tugu do radosti, kroz ropstvo do slobode — kroz trnje do zvezda. To je pravo Uskrsnuće, takovo Uskrsnuće propovedao je Tolstoj, takovo Uskrsnuće slave sada Jugosloveni; takovo Uskrsnuće jedini je mogući i pozitivan smisao života i sveta — a sve je drugo laž i opsena, himera, san i prolazna utopija.

U ime takovog Uskrsnuća ja već godinama patim i kidam sebe u sebi, u ime takovog Uskrsnuća svi mi živimo i u ime takovog Uskrsnuća, napokon, ja sada tebi i svoj našoj sokolskoj braći i sestrama od srca želim:

Srećan Uskrs!

»Jer jednog Sunca zrake se ne kose...!«

Achilles.

Zar bi moglo i smelo, sestro, da bude drugačije; zar bi mogao brat na brata da kopljem i kamom nasrće; zar bi moglo i smelo, pitam, na svetu da bude sve tako dželatski grozno da ljudi ne zaboravljaju da su sinovi jedne majke, da se zrake istoga sunca ne seku nikada i da krv nije voda...? Ne, ne!

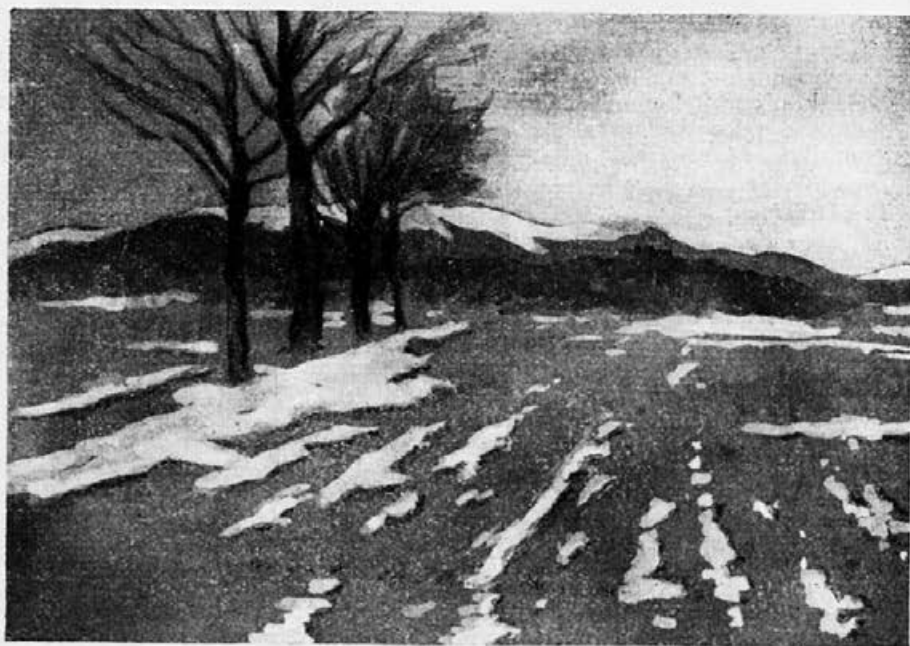
Iz »Odiseje«:

»...rinuvši se starina Laerte,
zavitlavši koplje dugo seno baci
i pogodi zlobna, buntovna Eupeita
kroz šlem i zaklon čelične čelenke.
Kroz šlem proleće koplje — te se
sruši kolovođa bune — i gruhnu srušen, —
a na njemu zazvekeće oružje.
Tad med braniče prvoborce srnu
Odisej, patnik, i svetli mu sinak,
te udarahu, sekuć, mačem, kopljem
svuda naokolo...«

Da, sestro, i dok tako budu ljudi o kopljima pevali i krvnike glorifikovali — nema u svetu mesta miru; Uskrsnuće Duha i Osećaja poniženo jeca u dnu ljudskog srca, a ja verujem — i mi, Sokoli, verujemo i na tome radimo — svi verujemo da će to Uskrsnuće ipak jednom doći; ja ga čak slutim i svake mi se zore pričinja sve bližim i bližim. Dolaze sunčani dani i Uskrsnuće Duha i Osećaja također dolazi i nosi belu zastavu s natpisom: »Pax homini!« — Dolaze sunčani dani, dolazi Uskrsnuće. — Zdravo!

I ja sam bio naraštajac

Prošlo je već mnogo vremena od onog doba, kad sam zadnji puta svukao sa sebe naraštajske hlačiće, da ih zamenim dugim plavim članskim hlačama. Te nove hlače učinile su na mene neki čudan dojam i ja sam osetio, da je nadošlo vreme, kojim moram da se odvojim od bezbrižnog i veselog naraštajskog života. Često sam zatim dolazio u sokolanu gledajući naraštaj pun poleta, snage, veselja i života! I prolazio je dan za danom brišući sve one radosne časove u mojoj uspomeni, koje sam negda proživio. Samo je ostalo sećanje na te časove, kad sam gledao naraštaj, a u mene bi se tad vratio negdanji naraštajski duh i ja sam pri svakom njihovom poskoku u mašti poskočio, pri svakoj njihovoj igri zaigrao i pri svakoj treći potrčao, a s njima skupa zapevao iz punih grudiju vesele naše sokolske pesme. Bili su to sokolski snovi mogega najlepšeg sokolskog života. I evo opet nakon nekog vremena našao sam se među naraštajem, ali s velikom dužnošću, da vodim i čuvam taj mladi život — život veselja, radosti i sreće. Na svakom času vežbe ja ponovo preživljavam one dane, koji su u mojoj duši tako duboko upisani. A oni veseli i bezbrižni skakuću i cvrkuću oko mene sećajući me time, da sam i ja bio naraštajac. Dragi naraštaju, uživaj u veselju, radosti i pesmi, tvoje doba najlepše je doba sokolskog života!

Zima se poslavlja...

Petnaestogodišnjica smrti brata dra Ivana Oražena, prvog starešine jugoslovenskog Sokolstva

Pred petnaest godina, dne 11 marta 1921, umro je u Ljubljani naglom smrću prvi starešina udruženog jugoslovenskog Sokolstva br. dr. Ivan Oražen.

Pokojni brat dr. Oražen svetla je ličnost u našem sokolskom i nacionalnom životu. Čitav njegov život ispunjen je borbom za veličinu sokolske misli i slobodu i ujedinjenje našeg naroda. Svoj nacionalni rad počinje pok. brat dr. Oražen već u dačkim godinama, a kao student medicine u Beču njegov se rad na tom polju naročito zapaža i ceni. On vodi razna studentska udruženja, daje im pravac i živo propagira među svim slovenskim studentima u Beču slovensku solidarnost i uzajamnost. Po svršenim naukama vraća se u svoju domovinu, u današnju Dravsku banovinu, gde svom ljubavljugu prigranjuje sokolsku misao, u kojoj vidi i oseća sve ono, za što se je do tada svim snagama zalagao i borio. Sokolstvo mu je postalo i ostalo do zadnjeg daha najmiliji pokret. 1908 godine, kada je austrijska soldateska počela u njegovim krajevima najgrubljim sredstvima, puškom i bajonetom, da uništava naš živalj, njegova se svest revoltira i on počne još većom energijom da širi sokolsku misao, koja mu je davala dovoljno jamstva, da će baš ona izvojevati slobodu i ujedinjene našeg do tada pocepanog naroda.

Za vreme balkanskih ratova pok. brat Oražen javlja se i hita u redove srpske vojske, da uz bok svoje junačke srpske braće brani njihovu slobodu i da se bori za lepšu budućnost i potlačenih Slovenaca i Hrvata. Javlja se za lekara - dobrovoljca, gde sve svoje znanje i sposobnosti zalaže za pobedu tog našeg Pijemonta.

Veliki svetski požar, koji je progutao cvet našeg naroda, zadaje mnogo boli i muka ovom idealnom narodnom i sokolskom borcu. Razni zatvori i progoni narušili su njegovo čelično zdravlje i posledica toga bila je prerana njegova smrt.

Pokojni brat dr. Oražen mnogo se je žrtvovao i za siromašne slojeve narodne, koje je lečio besplatno ili čak o svom trošku. U svojoj oporuci ostavlja svoj imetak siromašnim studentima medicine.

Kada je na Vidovdan 1919 godine u Novom Sadu održan I sokolski sabor i osnovan jedinstveni Jugoslovenski sokolski savez, što je uglavnom bila zasluga Oraženova, on postaje prvi starešina našeg udruženog jugoslovenskog Sokolstva.

Zahvalno Sokolstvo odkrilo mu je spomen-ploču na njegovej rodnoj kući u Kostanjevici, u Dravskoj banovini, da i ona potseća mlada pokolenja na jedan idealan, skroman, požrtvovan, nesebičan, čist narodni i sokolski život, da uvek opominje mlade kakav treba da bude rodoljubivi i čovekoljubivi život jednog ispravnog i dobrog Sokola. (Kljč.)

T. S., Ljubljana:
Slike: Ludvik Sara

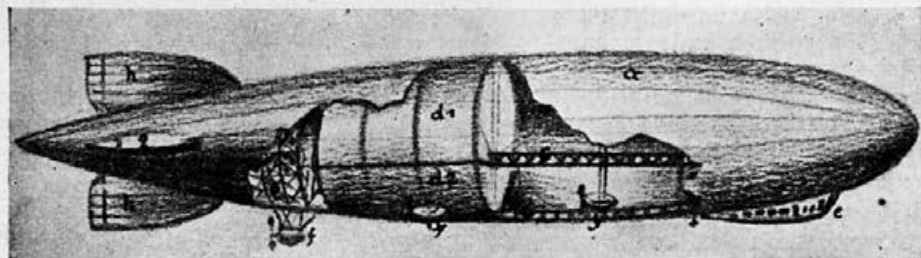
Zrakoplovnica

(Dalje)

Ni se tedaj bati, da bi pritisk meh razgnal. S stropa vise med mehovi na žico nabrani obroči, ki ustvarjajo med sicer stisnjenimi stenami prostorne rove, skozi katere uhaja plin zgoraj na plano. Če bi plin ostajal v trupu bi bila nevarnost, da se plovilo vname, velika, ker se vodik z zrakom zmeša v lahko vnetljivi pokalni plin. Del mehov je opremljen še z obratnimi zaklopniki, ki jih lahko odpiramo posamič, več skupaj ali vse hkratu z vodom iz poveljništva. Puščanje plina skozi te zaklopnike je potrebno vedno, kadar naj se vzdigna sila zrakoplovnice zmanjša, kakor n. pr. pri spuščanju.

Mehove obdaja mreža iz vrvice da se, kadar so polni, ne preluknjajo ob ostrih robovih kovinskega ogrodja.

Pod trupom vise na glavnih obročih poveljniški čolnič, s prostori za potnike, in 5 čolničev s stroji (sl. 6). Zaradi enakomerne razdelitve pogonske sile, drugič pa zato, da si hudi vrtinci hitro se vrtečih vijakov ne nagajajo, da se ne »režejo«, so strojni čolniči razvrščeni tako-le: sprednja dva visita najviše in najbolj zunaj pod levim in desnim bokom, za njima sta nekoliko niže in bliže sredi prihodnja dva, zadnji visi na sredi pod krmo. S tako razdelbo se plovilo tudi lahko hitro obrača, ker lahko delajo stroji na eni strani naprej, na drugi nazaj. Vsi čolniči so, kakor trup, vretenasti.

a = trupovo odevalo, b = ogrodje, c = srednji hodnik, d₁ = meh za nosilni plin, d₂ = meh za gonilni plin, e = glavni čolnič, f = strojnice, g = višinsko krmilje, h = smerno krmilje, i = glavni hodnik

Najboljše bi seve bilo, če bi mogli te naprave vgraditi v trup kar pa za sedaj zavoljo vnetljivosti plina vobče še ni mogoče. Vendar je imela n. pr. angleška zrakoplovnica R 101, prostore za potnike v trupu.

V poveljništvu je preskrbljeno za vse naprave, s katerimi nadzirajo in vodijo zrakoplovnico. Poleg krmil so tu kompas, višinomer, kazalo, ki kaže hitrost padanja in vzdiganja, brzinomer, nagibomer, tlakomer, ki kaže pritisk nosilnega plina v mehovi, toplomer za plin, količinska kazala za množino pogonskega plina in olja, javilna naprava k strojem itd. Častnik ki nadzoruje in odreja smer vožnje — pravijo mu »plovbnik« ali »navigacijski« častnik —

ima posebno izbico z zemljevidi in merili. Radijski brzojavec je takisto v posebnem prostoru.

Potnikom so na razpolago spalnice, jedilnica, družabna dvorana, umivalnice, stranišča. Seve je tu tudi kuhinja z električno pečjo. Vsi prostori so izvrstno in prijazno opremljeni.

V vsakem strojnem čolniku je en stroj, ki lahko teče naprej ali nazaj. Tehta 1050 kg in daje največ 550 k. s. (konjskih sil), pri navadnem obratu, ko ne teče s polno silo, pa 450 k. s.

Stroje žene zmes ogljikovodikovih plinov (sorodniki metana, etana in drugih). Pri navadnem obratu porabi vsak stroj približno 60 m³ plina na uro. Za plin namesto bencina so se odločili iz več vzrokov. Poskusi so pokazali, da teče stroj enakomerneje, kakor pri pogonu z bencinom; pač zato, ker je plinska zmes res popolno splinjena bencinska pa ne. Plin se prilagodi z višino nižjemu pritisku in doteka v primerno večji množini v stroj, vzdržujoč vrtenje in storitev vijaka na enakomerni stopnji. Pri bencinskem pogonu je treba v redkejšem zraku višin s posebno napravo dovajati normalno količino zraka, ki je potreben za pogon. Najpomembnejše pa je, to smo že rekli, da se ne spreminja obtežba plovila. Če žene stroje bencin, ga porabijo pri daljšem potovanju ogromne količine (vsak stroj okoli 100 l na uro; 5 strojev tedaj 500 l. Pri potu 50—60 ur znese to 30.000 kg). Za to težo je plovilo na koncu potovanja laže. Če ne bi nič storili, bi lezlo čedalje više; zaradi nižjega zračnega pritiska se bi mehovi napeli in puščali plin skozi varnostne zaklopnike. Izgubljati plin se pa pravi občutno večati stroške in podražiti plovbo.

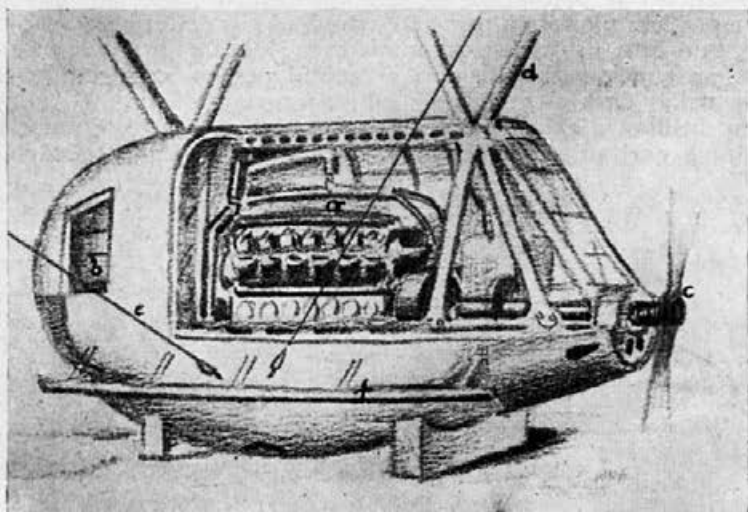
To nevšečnost so skušali odpraviti tako, da so pline, ki so izpuhteli iz strojev, zopet spremenili v vodo (bencin in njegovi plini so sestavljeni iz vodika in ogljika). Toda te naprave so se hitro zamazale in nehale delovati.

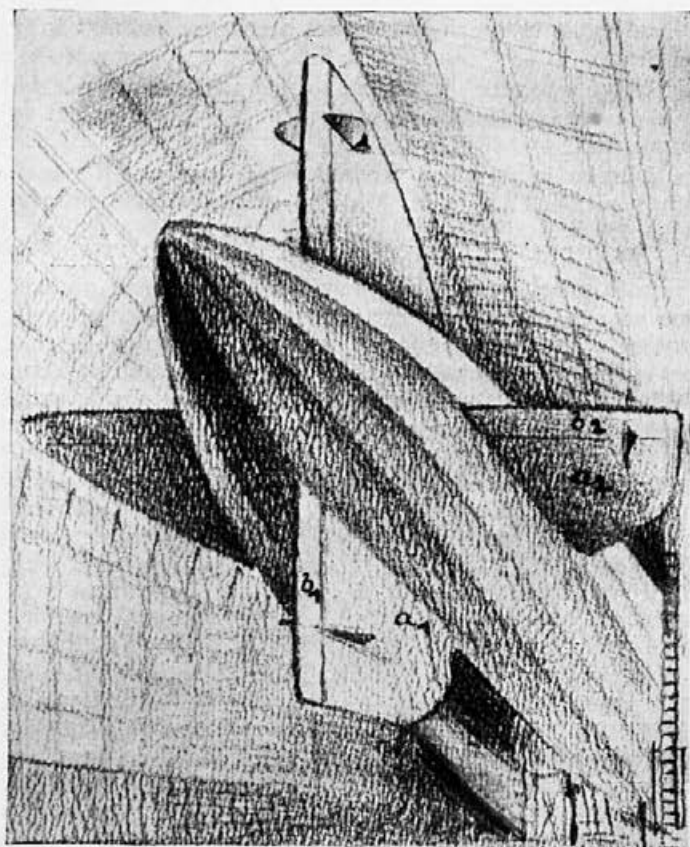
Vsega tega ni, če kurimo s plinom, ki je vrhu vsega še cenejši od bencina. Tudi nosilni plin prihranimo, ker je ista množina pogonskega plina lažja ko bencin; plovilo mora torej manj nositi. Ali pa preostalo nosilno silo porabimo za tovor, ki kaj nese, ki plača. Nazadnje so tudi mehovi lažji ko pločevinaste bencinske posode.

V čolniku je še prostor za strojnika, okoli stroja pa toliko prostora, da prideš lahko k vsakemu delu. Strojnice (čolniki) vise na jeklenih vrveh na glavnih obročih, od trupa jih pa drže togi drogovi. V strojnico dosežeš iz glavnega hodnika po stranskem hodniku, skozi zapahna vrata v odevalu in po lestvi; zaradi zmanjšanja zračnega upora se lestev lahko sklopi ob trup.

Strojni čolnik:

a = Strojni čolnik:
prostor za stroj-
nika, c = vijak,
d = oporniki k
trupu, e = žične
vrvi, f = držala
za pristaniščno
posadko

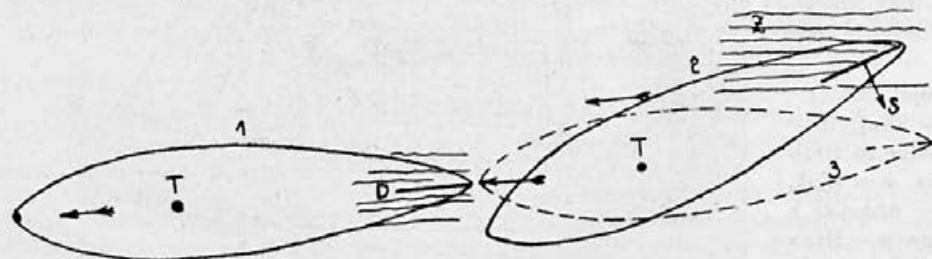
Velikansko krmilje:

- a = dušilke (1 smerne,
2 višinske)
- b = krmila (1 smerna,
2 višinska)

Iz poveljništva in zadnje strojnice, ki sta pod gredljem, dospeš naravnost v glavni hodnik. Ta dva imata spodaj votle, zračne, velikim žogam podobne odbijače, da plovilo pri pristanku ne zadene trdo na tla. Stranske stroj-

nice nimajo odbijačev, ker vise visoko in ne sežejo do tal. Zato ti stroji lahko delajo tudi na tleh, ne da bi vijaki pretili pristaniščni posadki.

Zrakoplovnico krmarijo iz poveljništva. Tu sta kolesi za smerno in višinsko krmilo. Zavrtaji kolesa se prenašajo z žičnimi vodi, zobatimi kolesi in verigami po notranjosti trupa h krmilnim ploskvam na krmi. Te so dvojne. Večji del je premakljiv in samodelno duši odmikanje plovila v kakršnokoli smer. Tem ploskvam pravimo zato dušilke. Njih delovanje kaže ta-le slika. S celo črto narisana zrakoplovnica (1) kaže navadni položaj. Če jo zasuka n. pr. sunek vetra iz smeri v črtkani položaj 2, se giblje zaradi vztrajnosti še nekaj časa v stari smeri naprej. Zastran tega bije zrak poševno na dušilko in zrine plovilo zopet v stari položaj 3. Odmik je seve zelo pretirano narisano; v resnici ni nikdar niti za desetino tolikšen.

T = težišče, D = dušilka, S = odzivna sila, Z = zračna struja

(Dalje prihodnjič)

Refleksije

Pravda i istina čine nam tu uslugu, da se život lakše podnosi, a filozofija da se smrti više prkosi.

Čovjek može s prijateljima i drugim ljudima podijeliti sve, samo boli i razočaranja ne.

Što je dalja smrt od nas, boji je se svatko, što je bliža nama, ne boji je se nitko.

Bijeda i glad često puta talentiranog čovjeka podignu do prave visine i otkriju u njemu genija.

Moći, znati i raditi, u ovim trima riječima leži najveća tajna čovjekove sreće i uspjeha.

Ako hoćeš da upoznaš život, onda uči: što je borba, što je jad — što je bijeda, što je glad.

Bogatstvo i sreća leže kod genija u riječi i djelu, kod lijepog čovjeka u ljubavi, a kod ružnog u novcu.

Da postigneš uspjeh, ako misliš da nisi srećan, onda budi i strpljiv i spretan i uspjeh je tu.

Osvojiti svoga neprijatelja je umjetnost, a samoga sebe mudrost.

Sve ono što je tajna svojim velom pokrila, kudikamo je veće od onog što je nauka otkrila.

Često puta u životu slučaj zahtjeva da čovjek nešto čini, iako on neće, on mora slijediti put koji je slučaj obilježio.

Ima ljudi nesrećnih koji plaču onda, kada su srećni.

Moderni junak

(»Sokolské Besedy« 1935/3.)

Letos praznujemo že sedemnajstič v svobodni državi rojstni dan svojega velikega prezidenta. V teh naših proslavah je vedno nekoliko ponosa: kažemo svetu Masaryka kot svojega moža, tako, da bi zarja njegove slave padla tudi malo na nas. Ali se pa zavedamo, kako nas to početje obvezuje? Če se ponášamo z Masarykom, pomeni to, da so njegovi ideali tudi naši ideali. To velja zlasti za nas mlade. Masaryk se je vedno zavzemal za mladino. Kot profesor se je vedno obračal k mladini, ker je veroval v njeno navdušenje za dobro stvar. A Masaryk ima tudi današnji mladini mnogo povedati. Kdor se je le malo seznanil z Masarykovimi mislimi, ve, kako Masaryk koraka pred svojo dobo in stalno kaže naprej.

Mladi ljudje čutijo potrebo — preko takoiimenovane samostojnosti in revolucionarnosti mladine — imeti neki vzor, junaka, voditelja, katerega bi spoštovali, za katerim bi šli. Poglejmo, kako sodi Masaryk o junakih. Posebne pobude za spoštovanje junakov pri njem ne najdemo. Gleda z zaničljivimi besedami na »češčenje junakov«. Popolni junak ni po Masaryku človek, ampak ideal, vzor, cilj, ki ga sicer nikoli ne dosežemo, ali za katerim vztrajno hodimo. Torej za ideal se trudimo, a ljudi spoštujemo le v toliko, v kolikor ga izpolnjujejo. Masaryk vzpodbuja h kritičnosti in razglaša napačnim junakom boj. Koliko nepravilnih junakov je on sam odkril! Spomnimo se samo najbolj znanih — ponarejevalcev tako imenovanih »Rokopisov«.

Za ideali moramo torej hoditi bolj nego za ljudmi. Masaryk je storil nov, moderni ideal junaka. Kakšen naj bo ta moderni Masarykov junak?

Biti mora telesno krepak. Zato je priporočal M. vse življenje sokolstvo, sport, pravičen način življenja. Cela vrsta predavanj, ki jih je imel, in razprav, ki jih je napisal, je prav za prav bolj za zdravo telo. Poglejmo samo njegov boj proti alkoholizmu.

Pomislimo še dalje, da je Masarykov ideal junaka naravnost ostro aktiven, dejaven. Kako se upira vsakršnemu vzdihovanju, bolestnosti, kakor on pravi mučeništvu. A kako je sam izpolnjeval to stališče. Označil sem že sam nekolikokrat njegovo dejavnost kot boj. In v resnici je vse Masarykovo življenje stalen boj. Boj proti lažnim ljudem in lažnim nazorom. A Masarykova osebnost deluje s tako popolnim dojmom bojvnika, da si ne moremo misliti, da bi kdaj tudi trpel. Bolest in trpljenje ima junak samo zase. Za svet ima samo boj, dejavnost, udarce.

Razen poudarka, s katerim je zahteval zdravo in krepko telo, je njegov junak predvsem junak duha. Junak prepričanja, bojvnik za spoznano resnico. Biti mora častit in resnicoljuben. Ko so se vsi ljudje bali Viljema, za katerim je stala oborožena Nemčija, je Masaryk stalno dokazoval, da je Viljem slabič, ker nima prav. Proti Viljemovi moči je postavil svojo moč, silo človeka, ki veruje, da bo zmagal, ker je pravica na njegovi strani. Za to se gre: zanašati se na svojo moč in se ne dati premotiti z rožljanjem orožja.

Do tu soglašajo Masarykov junak z junaki vseh vekov, od starogrškega Ahila do srednjeveških viteзов. Tudi njihovo geslo je bilo junaštvo (pogum), poštenje, strogost, resnicoljubnost. Stari junaki so pa vse žrtvovali za slavo. Slava je bila njih poslednji cilj. Ali tu nam kaže Masaryk, da je resničen junak junak sam v sebi, ne pa šele po priznanju drugih. Zena, ki vzgojuje v družini svojo deco, delavec, učitelj, vsak tihi delavec, ki izvršuje vestno svoje delo, vsak izmed teh je junak pred svojo vestjo. To je to novo v pojmovanju junaka, česar se imamo učiti od Masaryka. Stari junaki so bili in so želeli biti neki posebni razred, mala skupina ljudi, ki so se

dvigali nad množico, od katere so pričakovali občudovanje in slavljenje. Masarykov ideal junaka je čisto demokratski. Vsi moremo, da, moramo biti junaki.

Ako smo se dotaknili srednjeveškega viteza, je tu še ena razlika med njim in Masarykovim junakom. Vitez je oboževal ženo; bila je »kraljica njegovega srca«. Moderni junak se je pokazal nasproti ženi še bolj viteškega. Postala mu je popolnoma enakovredna. Prečitajte samo njegovo (Masarykovo) »Enoženstvo in mnogoženstvo« ali njegova »Ameriška predavanja«, kjer so pojasnjeni temelji viteške in poštene ljubezni modernega junaka.

Tak je v kratkih obrisih Masarykov ideal (vzor) modernega junaka. Mislim, da ni treba pripominjati, da se Masarykova osebnost tako krije s tem vzorom, da moremo hoditi za njim kakor za popolnim, dovršenim junakom. Edini pravilni način slaviti junaka je: biti sam junak. Vsakemu je to mogoče po Masarykovih navodilih. Krasno je pojasnjen v njegovem proslavljanju drobnega dela: »Delo niso samo tako imenovana velika dejanja, ampak mala dela, drobna, vsakdanja dela. V izvrševanju tega, kar je vsem dolgočasno — v tem je junaštvo bodočnosti.«

Kdo izmed vas bi ne hotel biti moderni junak?

Ferdo Pavešić, Sarajevo:

O časti

Čast je moralno pravo svakog čoveka i niko mu je ne može osporiti ako on sam to ne učini.

Čast je merilo čovekove vrednosti u očima drugih.

Poštivati svačija prava i štititi svoja, to se zove građanska čast.

Zvanična čast je respekt drugih ljudi pred našom titulom, činom, rangom ili čak i ordenima. To je negativna forma onoga što se inače naziva ugledom.

Čovek bez časti liči na uzorak bez vrednosti.

Postoji kazna: gubitak časnih prava. Ja mislim da je to anomalija. Nije li čovek, već samom tom činjenicom da je učinio nečastan istup, prestao biti častan, pa kako ga onda kazniti gubitkom časti koje nema.

Sokolska čast je manifestacija hrabrosti, energije, bratstva, ljubavi, sloge, snage, pravde i samoodricanja u korist sreće i napretka Domovine i ljudske zajednice.

Iz sok. društva v Ptuj: So napravili društveni tečajni izpit
(K članku str. 93)

Зрињски и Франкопан

Сокољство је увек ценило и цениће наше народне јунаке, који су својом крвљу и животима, кроз различите историјске обрте, крчили путеве данашњој слободи и јединству југословенског народа. Оно се зато и поноси што се може поклонити успомени Петра Зрињског и Фране Крсте Франкопана који, 30 априла 1671 године, завршише храбро своје животе под ударцима крвничког мача.

За време владе аустријског цара и угарско-хрватског краља Леополда I (1657—1705) одигравали су се и у Хрватској и у Угарској догађаји који, преко породица Зрињских и Франкопана, задиру дубоко у нашу народну историју. Стање у Хрватској у ово доба није било нимало ружичасто. С једне стране претили су јој Турци, који су, с једног дела заузетог хрватског земљишта, јасно испољавали своје освајачке намере, а с друге стране аустријски војници и официри, смештени у Војној Крајини са задањом да прече даље продирање Турака, радили су што су хтели у Хрватској. Све тужбе Хрвата против овога имале су слаб успех на бечком двору. Иста ствар била је и с Маџарима, који су, као и Хрвати, били препуштени сами себи. У Бечу су мислили кад би се Угарска и Хрватска ослободиле и сјединиле и кад се не би више бојале турске опасности, да би изабрале којег било краља између себе. Ради тога нас и не чуде речи једног Леополдовога саветника: »Боље је да буде и Беч турски него да Будим опет дође у руке Маџара!« Такво мишљење и држање бечког двора приближило је Хрвате Маџарима.

И када је, најпосле, ради ердељског питања, 1663 букнуо дуго очекивани аустријско-турски рат, хрватски бан Никола Зрињски и брат му Петар поздравиле с великим одушевљењем овај политички сукоб и, на челу својих војника, прославили се у њему. Цела Европа се дивила ратној слави браће Зрињских. С друге стране и цара је војска имала успеха. 1 августа 1664 Леополдов војсковођа Монтекуколи потуче Турке код Св. Готхарда на реци Раби, али та сјајна победа, од које је и Запад нешто очекивао, остаде неискоришћена. То је посведочио вашварски мир, склопљен девет дана после турског пораза, чије су одредбе биле такве да је изгледало да су Турци победници, а не Леополдова војска. Овакав срамни мир, закључен у часу када је требало истиснути Турке из угарско-хрватских земаља, деловао је на Маџаре и Хрвате као гром из ведрог неба. Незадовољство је достигло врхунац када се почело говорити да у вашварском миру постоји тајна клаузула, по којој су Турци имали слободан пролаз кроз Хрватску у Венецију, која је у то време ратовала с Турцима. Намере бечког двора биле су јасне. Он је Хрватску и Угарску хтео потпуно да скупи под своју власт, да од њих направи своје провинције и да их искоришћава за своје циљеве. Оно што су Маџари и Хрвати очекивали од бечког двора — ослобођење од Турака и успостављање реда — бечки је двор, вашварским миром, поступно запоставио. Ради тога угарски и хрватски великаши, на челу с хрватским баном Николом Зрињским, окрећу главу од Беча и упиру своје очи у вековног непријатеља хабабуршке куће — Француску — чији је краљ Лудвик XIV показивао, бар у почетку, извесну наклоност према Зрињским. Током преговора с француским послаником у Венецији незадовољници су нудили Лудвику XIV угарско-хрватски престо ако их, у рату с Турцима, помогне својом војском и новцем. У једну тих преговора, у којима се нарочито истакла мудра Катарина Зрињска, погине у лову од вепра бан Никола Зрињски. Његова смрт била је тежак ударац за незадовољнике, јер је нестало »утјехе Угарске, свјетлости Славоније, очинског вида Хрватске и потпоре Далмације«, како је рекао један павлинац на бановом гробу.

После смрти бана Николе Зрињског наследио га је на банској столици његов брат Петар (1665—1670). Петар је наставио започете преговоре с Француском, а поред ње покушао је да ступи у додир и с рајским кнезовима и Венецијом. 5 априла 1666 склопио је у Стубичком Топлицама савез с палатином Фрањом Вешелењијем. Обојица се заветоваше да ће заједнички радити за добро краљевине Угарске »и њој придружених краљевина« и заклеше се да неће »ни у срећи ни у несрећи један другог оставити, него се узајамно бранити до последње капи крви.« Од свега тога није било ништа. Штавише, Маџари први изјавише да ће тражити помоћ у Турској. Они су то први и покушали, али узалуд. Зрињски је био против турске помоћи, јер се слепо

поуздавао у Французе. А када је умро палатин Вешелењи, настао је расцеп међу мађарским и хрватским незадовољницима. Зрињски је, придобивши уза се штајерског управитеља Еразма Татеембаха, почео да ради на своју руку. Иако није напустио Мађаре, ипак није на њих много мислио. Истина, још се уздао у Французе, али не задуго. У то време споразумео се тајно Лудвик XIV с Леополдом због деобе шпанске баштине, и није имао рачуна да се замери Леополду. Зато је коначно, након великог врдања, разбио све наде Зрињског у француску помоћ, поручивши му да га оставља »за увек«. Ова неискрена политика француског краља стајала је добрим делом живота Зрињског и Франкопана.

Напуштен од Француза, Зрињски упире свој поглед у Пољску. Пред почетак своје акције у Пољској, Зрињски се измири са својим шуром Фрањом Крстом Франкопаном с којим је, ради неких породичних размирица, био у затегнутим односима. Измиривши се, Зрињски га упути у своје намере. Франкопан му преведе на италијански писмо, које је Зрињски упутио пољском краљу. Између осталог у том писму стоји: »Нема владе на свету, која би била тако покварена и која би тако бестијалне осећаје гојила против Бога и међународнога права као што аустријска, а код свега најгоре је то, што нема наде да ће се то икад променити или поправити.

Зрињски је био љут на бечки двор и ради тога што га није хтео да именује карловачким генералом, што је у оноем премину значило: имати власт над једним делом војске. Како из Пољске није ништа добио, мислио је да се обрати на Венецију. Али баш у то време Венеција је склопила мир са султаном, а Зрињски је изгубио и последњу наду. Кад је Венеција склопила мир с Турском, побојали су се хришћански суседи турске царевине за своје земље и свој народ. Зрињски, који се био превисше изложио у борби против Турака, принуштен сам себи, није могао да трпи насиља аустријских војника, који су проводили пљачкашки живот у Хрватској. Будући да га је бечки двор непрестано запостављао, а турска опасност куцала је на хрватска врата, Зрињски се одлучио на нешто ново. То ново био је споразум с Турцима. Понуде, које је у његово име капетан Буковачки ставио султану Мехмеду IV, биле су ове: »1) Угарска и Хрватска долазе под покровитељство султаново и плаћају годишњи данак од 12.000 талира; у име султаново владаће Угарском и Хрватском Петар Зрињски и његови потомци. Кад изумре његово колено, Угарска и Хрватска ће изабрати саме нову династију, што има султан потврдити. 2) Султан има да призна Угарској и Хрватској стару слободу и устав. 3) Зрињскога ће помагати будимски паша са 30.000 момака, а ако устреба и читава турска војска. 4) Градове које ће турска војска отети Немцима предаће Турци Мађарима и Хрватима.« Овај уговор требао је да потврди велики везир Ахмед Ђуприлић. Али он то не учини, јер није хтео рата с Леополдом. Буковачком рече, да ће Зрињски добити одговор преко босанског паше. У овој изјави великог везира »лежи разлог потпуне катастрофе Петра Зрињског и његових другова.« Задивљен лепим дочеком и ласкавим речима турским, Буковачки поручи Зрињском, да је његова мисија успела. Зрињски и Франкопан, охрабрани поруком Буковачког, почеше спремати општи устанак у Хрватској а, преко својих људи, и у Угарској. У припремању устанка био је нарочито активан млади кнез Фрањо Крсто Франкопан, који се необично радовао савезу с Турцима и с нестрпљењем очекивао да се капе његових војника помешају с турским чалмама, јер ће тада »шкрлаки« немачких војника »фрирати по зраку«. И док су се по Хрватској ориле борбене песме, докле је бечки двор, преко свога цариградског посланика, дознао за преговоре Буковачког. Видећи да је и од Турака преварен, Зрињски покушава да се помири с Бечом. То исто ради и Франкопан. Али све је било касно. У Бечу су већ били донели одлуку о свргању Зрињског с банске части и на Хрватску је послата царска војска. Кад је та војска продрла до Чаковца, Зрињски и Франкопан се одлуче на последњи корак: да оду у Беч и да од цара измоле милост. Иако им је загарантована слобода, у Бечу их је дочекала тамница, из које су преведени у тамницу Бечког Новог Места. Након истраге од неколико месеци, стављени су под нарочити суд који их је, ради веленздаје, осудио на смрт. За Петра Зрињског каже осуда, да је »сагрешлио више од осталих, јер је хтео да буде оно што је Његово Величанство, то јест независни краљ хрватски, те је стога одиста вредан да добије на главу уместо круне крвнички меч.« Франкопан је осуђен на смрт зато што није прихватио савез Зрињскога с Турцима, што је писао увредљива и бунтовничка писма против цара и двора и што се свестрано залагао за устанак. Осуђеницима је било

дозвољено da nanišu nrama svojim ženama i da se pred smrt jedan od drugog oproste. U zadnji čas oprosteno im je sečenje desnice. Smrtna osuda izvršena je 30 aprila 1671 u Bечком Новом Месту најпре над Петром Зрињским, затим над Фрањом Крстом Франкопаном. Њихов иметак је напунио испражњене царске благајне у Бечу, а жена и син Петра Зрињског завршили су тужно свој живот. 28 aprila 1919 пренесене су њихове кости у Загреб, где су им се поклониле хиљаде ослобођене и уједињене браће од Триглава до Вардара, од Дунава до Јадранскога Мора.

Уништивши Зрињског и Франкопана, Немци су мислили да ће уништити цео народ. Али им то није успело. Ни најгрубља непријатељска сила није могла да истисне култ Зрињског и Франкопана из душе југословенског народа. Пре две стотине шездесет и неколико година имали су Зрињски и Франкопан намеру да ослободе један део нашега народа од аустриског јарма и народ је »путем прокрченим њиховим великим душама, тешким и беспримерним жртвама, крочио великом циљу: слободи!«. Сличне ослободилачке мисли појавиле су се и у другом делу нашега народа. И док Франкопан пред смрт пише своме народу завет: »Вируј Нимцу као сунцу зимску«, дотле Алекса Ненадовић, претеча ослобођења другог дела нашега народа, који је завршио као и Зрињски и Франкопан, вели тадашњем »од Беча ћесару: «Ја нисам писм али ћу поћи од манастира до манастира и свуд говорити да се заветује: »да од сад никад Србин Немцу не верује.«

Франкопан је рекао у 17 веку: »На вик од живи ки згине поштено«, а Његош у 18 веку пева:

»Благо оном ко до в'јека живи,
имао се рашта и родити.«

И једно и друго може се односити на Зрињског и Франкопана, који су својим прегаралачким радом задужили цео југословенски народ да их, уједињен и ослобођен, вечито носи у дубини своје душе и да се клања њиховој успомени.

»Spomladi«

Бура Ж. Чолић, Битољ:

Кајмакчалан

Ништа ми није могло тако разиграти срце и развеселити душу, него кад нам једно јутро старешина рече: — Спремите се, јунаци, сутра идемо на Кајмакчалан! — Те речи улиле су у наша младеначка срца пуно среће и неког тихог задовољства. Сви журисмо да дотерамо спреду у што исправније стање, да би били достојни походити оне свете жртве које на Кајмакчалану почивају свој вечни сан.

Свануо је други дан, леп и благ као пролећни. Били смо постројени и чекасмо док се год није заорио јасан и у овом моменту свечан глас нашег старешине. Тренутак поласка био је свечан и јак. Висока чела и горда погледа кренули смо напред. Корак је тресао земљу; прса истерана напред пуна надахнућа. Да прсну. Млади и поносни као да смо овога пута хтели сваком казати, да смо достојни следбеници славних кајмакчаланских јунака.

И коначно после дугог пута успесмо се на поприште наше Голготе. Успесмо се на наш славни Кајмакчалан, који данас сав бруји од живота. По његовом широком хрпту пасу небројена стада оваца и коза, а сваке недеље и празника долазе густа мноштва поклоника из свих крајева простране наше земље, да се — у малој капелици, коју од топовских чаура и другог ратног материјала, подиже на врх виса наш Блаженопочивши Витешки Краљ Александар I Ујединитељ, — помоле Богу за вечни мир оних, који почивају у пространој утроби Кајмакчалана.

Скуп свих наших народних прегнућа, најблиставији ореол у круни наше народне славе, чувар срца нашег највечнијег пријатеља др. Рајса. Овој сури планински див на класичном југу наше Отаџбине, изазива у нашим душама безброј тешких па ипак драгих успомена. Није то давно било, кад су се низ његове окомите литице уз дивљу дреку непријатеља и помамо кликтање орлова, ваљала крвава тела наших војника, који журају да с његовог највишег врха објаве целом свету да наш народ није уништен, како је то непријатељ тврдио.

Нека тајанствени жубор Црне Реке, уз складно брујање кајмакчаланских шума, стално пева заносну песму слободе и нека том песмом крпи вечни сан изгинулих хероја из јуначких армија Витешког Краља Александра I Ујединитеља.

Jaka Špicar, Radovljica:

Obsedeni Lojzek

Igrica za sokolsko mladino v štirih dejanjih.

(Dalje.)

Drugo dejanje.

Tabor sokolske moške dece, ograjen s preprostim plotom, skozi katerega vodi na desni vhod. Na levi šotor. Za šotorom prehod k drugim šotorom v tabor sploh.

Prvi prizor:

Boris, Milan, dečki, pozneje Lojzek.

(Deca sedi na tleh, v sredi sedi Milan, s knjigo v roki in jim čita. Vsi pazljivo poslušajo.)

Milan (čita): Bodi odkrit in resnicoljuben. Vsaka laž, vsako hinavstvo in vsaka zahrbtnost je sramota. Z lažjo prikriva človek svoje slabosti. Sokol pa naj se

bori vselej in dosledno proti slabosti in proti laži. Lažnik ni zaupanja vreden in in tudi ni pošten. Sokol naj živi in ravna tako, da mu ni treba varati samega sebe in ne lagati drugim.

Boris (je vstopil med čitanjem): Dovolj, bratje! Radoveden sem, koliko ste si zapomnili od včerajšnjega predavanja. Kar po vrsti. Kaj hoče Sokolstvo?

1. deček: Vzgajati narod. (Lojzek se je pojavil v ozadju za ograjo in neopažen gleda za grmom.)

Boris: Kdo je ustanovitelj Sokolstva?

2. deček: Brat doktor Miroslav Tyrš.

Boris: Kdo je bil njegov prvi pomočnik?

3. deček: Brat Fügner.

Boris: Zakaj je treba vzgajati narod?

4. deček: Zato, da bo ostal čvrst in močan in da bo lahko branil svojo domovino.

Boris: In za kaj še?

5. deček: Da bomo vsi poštene in odkriti...

Boris (šestemu): In?

6. deček: In bratje med seboj!

Boris (sedmemu): Dalje!

7. deček: In da bomo ljubili kralja in domovino nad vse.

Boris: Dobro je. (Pogleda na uro.) Dosti je danes. Par minut odmora!

Dečki: (skočijo pokonci, se love in igrajo nekaj časa.)

Milan: (je nesel knjigo, iz katere je čital, v šotor.)

Boris (opazi Lojzka.): Le pridi bliže, fantek! (Ker se Lojzek ne gane:) Nič se ne boji! Lojzek: (Pride počasi blizu.)

Boris (mu gre nekoliko naproti): Kako pa ti je ime?

Lojzek: Lojzek.

Boris: Od kod pa si?

Lojzek: Oh, daleč. Tam gori!

Boris: Kam pa greš?

Lojzek: Samo pogledat sem prišel.

Boris: Pogledat? K nam?

Lojzek: Mhm!

Boris: Potem pa pojdi sem k nam.

Lojzek (odkimava): Naka!

Boris: Zakaj pa ne?

Lojzek: Zato k'ne! (Sede na tla in gleda.)

Milan: (se vrne s trobko in zatrobi.)

Dečki: (nastopijo, kakor je predpisano v vajah in nato izvajajo proste vaje, kakor so sestavljene na koncu igre.)

Drugi prizor:

Prejšnji, učitelj.

Učitelj (pride med telovadbo, turistovsko opremljen, obstoji v ozadju in gleda, dokler traja telovadba. Po končani telovadbi glasno in krepko pozdravi): Zdravo, bratje!

Lojzek: (ga zagleda, se ustraši in jo urno ubere na nasprotno stran.)

Vsi (odgovore učitelju): Zdravo!

Boris (stopi k njemu): Zdravo! (Mu poda roko.) Markovič Boris, vodnik tabora.

Učitelj: Koren, učitelj na tukajšnji šoli. Tudi jaz sem Sokol in sem se udeleževal pri sokolskem delu na prejšnjem službenem mestu. Tu, žal ni prilike, ker ni društva.

Boris: Mogoče pa še bo kdaj, ali ne?

Učitelj: Ne tako kmalu. Tu so ljudje še grozno zaslepljeni in mislijo, da je Sokol hujši ko sam vrag. Kaj hočeš, ko slišijo vedno eno in isto, pa nikogar ni, ki bi jim mogel dokazati nasprotno.

Boris: Pa bi ti pričel!

Učitelj: Do sedaj sem še popolnoma osamljen. Storil bom, kar bo mogoče, ali dvomim.

Boris: Kam pa je izginil oni fantiček?

Milan: Ko je zagledal gospoda, jo je popihal tjale. (Gleda za Lojzkom.) Tamle stoji.

Učitelj: Pred mano, da je ušel? Kdo? (Gleda v isto smer in stopi v ospredje. Tiho Borisu): Neki moj učenec je. Skrajno zanemarjen in zapuščen. Kako je prišel sem?

Boris: Ne vem. Nisem opazil, od kod in kdaj je prišel. Videti je nezaupljiv in, skoro bi dejal, podivjan.

Učitelj: Prav imaš brat. Reci otrokom, naj ga pripeljejo sem. Če bi se branil naj reko, da sem že šel.

Boris: Videli ste fantiča, ki je sedel tam in gledal telovadbo. Gotovo ga naše življenje zanima. Pojdite in razkažite mu tabor, potem pa ga pripeljite sem, da ga pogostimo. Milan, pojdí z njimi. Če bi se bal učitelja, reci mu, da je že odšel — tu se že smeš malo zlagati, ker je potrebno za dobro stvar. — Idite!

Milan: (odide z dečki).

Tretji prizor:

Boris, učitelj.

Boris: Veseli me, brat, da si nas prišel obiskat. Doslej še ni bilo nikogar, dasi jih hodi dosti tu mimo.

Učitelj: Moral sem priti, takoj ko sem izvedel, da ste tu. Vendar spet enkrat med brati Sokoli! Kakor bi prišel domov, se mi zdi! — Čudiš se, da še nikogar ni bilo sem pogledat! Ne poznaš razmer! O, saj bi marsikdo rad prišel, ali ne upajo se. Veš, brat, da se ne upajo!

Boris: Zakaj?

Učitelj: Agitacija, da je Sokol samo organizacija za gospodo, ki živi na kmečkih žuljih, da je pregrešna, ker se zviramo nagi, kakor pravijo in kar je glavno, obrekovanje, da smo proti veri, ali pa še celo, da smo brezverci, ki hočemo odpraviti cerkve in Boga.

Boris: Smešno!

Učitelj: Da smešno bi bilo, če se s tem ne bi zastrupljal narod in zavajal ravno v nasprotno smer, kakor bi ga morala voditi pot. Ali jaz imam vzlic temu še upanje! Ko doraste ta mladina! Ta bo šele vredna svobode in svoje države.

Boris: Prav imaš, brat! Mladina, mladina, to je naša nada. Zato pa je naša prva dolžnost, da se predvsem pobrigamo za njo.

Učitelj: Tam, kjer delujejo sokolska društva, ni skrbi, ali poglej tu pri nas! Ali si videl onega fantiča? Malo je tako nadarjenih! Ali žal, nadarjenost mu bo v pogubo, ker se razvija v napačno smer. Ne rečem, da so vsi taki. Drugi imajo vendarle še od doma nekaj vzgoje, čeprav ne narodne, ali ta! Brez matere, brez očeta! Iz milosti ga je vzel stric, ki je pijanec, njegova žena pa podobna hudobi. Stara mati, ki je tudi pri hiši, pa je reva brez besede. Premišljal sem že o tem, da bi ga spravili v kak zavod.

Boris: Najbolje bi bilo.

Učitelj: Če bi mogel preživeti nekaj časa, takole, med vami. To bi bilo nekaj!

Boris: Dobro bi bilo. Mogoče bi se nam pa le posrečilo rešiti eno dušo za narod.

Učitelj: Ali bi bilo mogoče?

Boris: Nekaj prostora še imamo.

Učitelj: Koliko bi to stalo?

Boris: Tri tedne še ostanemo, to bi bilo približno dvajset dni. — Osemdeset dinarjev.

Učitelj: Jih plačam jaz zanj.

Boris: Dobro! Plačaj ti polovico in polovico jaz. Bratsko!

Učitelj: Bratsko! Hvala lepa!

Boris: Samo, če ga bodo doma pustili.

Učitelj: To uredim jaz. Njegova ljubezniva teta bo še vesela, če ga ne bo doma. Še enkrat, brat, najlepša hvala!

Boris: To je naša dolžnost, da pomagamo sočloveku in ga vodimo na pravo pot. (Čuje se, da prihaja mladina.)

Učitelj: Dovolí, da stopim v štor, da me deček ne bo videl. (Odide v štor.)

Četrty prizor:

Boris, otroci z Lojzkom in Milan.

Boris (ko so se otroci z Lojzkom vrnili): Tu sedite! (Dvema): Pojdita v kuhinjo in prinesita kaj za našega gosta. (Dva odideta.) Ste mu razkazali naš tabor?

Dečki: Smo! Vse smo mu pokazali.

Lojzek (že bolj zaupljiv): Hm, če bi naša teta, ta copernica, vedela, da sem tu, to bi bil vrišč!

Boris: Zakaj pa?

Lojzek: Ker je tista Liza, tista šintra rekla, da ste antikristi.

Boris: Pa ti to verjameš?

Lojzek: Saj ne vem, kaj je to. Ali teta se je kar križala, ko je to slišala.

Boris: Ali nič ne vedo doma, da si šel sem?

Lojzek: Nič! Kar pobrisal sem jo.

Boris: Ali si vedel, da smo tu?

Lojzek: Stric Jaka — tisti, ki prodajajo ure in igrače — so nam povedali. Ja, kje pa imate tisto, ki se lahko takole obesi in potem suče. (Kaže z gesto veletoč.)

Milan (Borisu): Veletoč misli. (Lojzku): Tam zadaj. Čakaj, ti bomo pokazali.

Dečka: (ki sta odšla, prineseta nekaj jedi na tasi in čašo malinovca in postavita vse pred Lojzka).

Boris: Sedaj pa jej!

Lojzek (seže po jedi in je — potem): O, zlodja, se imate fajn tle.

Prvi deček (začuden drugemu): Kolne!

Drugi deček (poltiho prvemu): Fejl!

Boris: Zakaj pa praviš »zlodja«? To vendar ne spada k jedi.

Lojzek: Kar tako iz navade.

Boris: Pa to ni lepo.

Lojzek: To še ni nič! Bi vi našega strica slišali, kadar je pijan. — Pa saj ga tudi vi žehitate!

Tretji deček: Pa ne vino! Le pokusi! Malinovec, samo vodo in malinovec. Mi ne pijemo alkohola! Kaj ne bratje?

Dečki: Ne, mi ne!

Lojzek (je pil): Pri moj duh, to je pa dobro! — Hm, bi šintra in naša teta videle!

Peti prizor:

Prejšnji, učitelj.

Učitelj (stopi iz šotora): Lojzek!

Lojzek: (spusti vse iz rok in hoče pobegniti, pa ne more).

Učitelj: Nič se ne boj, Lojzek, čeprav te že spet nekaj dni ni bilo v šolo pred zaključkom. Kakor vidim, se ti tu godi izvrstno. Veš, to so Sokoli, ki so med seboj vsi, kakor pravi bratje in bi tudi tebe sprejeli kot takega, če bi hotel ostati pri njih. Ali seveda ubogati in obnašati se bo treba, kakor se spodobi.

Boris: Ali bi hotel biti pri nas?

Lojzek (gleda ves začuden okrog sebe): Ja... da me bodo potem spet doma nabijali. (Se je komaj premagoval in zajoka na glas.)

Učitelj: Ne bodo te, Lojzek! Zato poskrbim jaz. — Glej, bratje Sokoli te bodo tukaj sprejeli, kaj ne?

Boris: Da, kakor brata te povabimo med se.

Lojzek: (je nehal jokati, požira solze in maši spet kos kruha v usta).

Učitelj: Ali bi hotel?

Lojzek: (samo pokima).

Učitelj: Reci, prosim!

Lojzek (dolgo gleda Borisa, kakor da se je zbudilo v njem nekaj dobrega, s solzami v očeh in komaj zadržujoč jok): Prosim!

Boris: Bratje! Na čast našemu novemu taborjanu in bratu učitelju »Sokolom zastavo«...

Vsi (se postavijo v krog in zapojejo): »Sokolom zastavo«...

Učitelj: (stoji ob strani in drži za roko Lojzka).

Zastor.

(Dalje prihodnjič.)

Ferdo Pavešić, Sarajevo:

Uskrснуће

Sasuše se svetom opojne arome
Ruža i lala i cvetućih topola;
Etarom se akordi sonata lome
Tiho i nečujno kao refreni bola.

Akacije cvatu i zvonovi zvone
Na tornju malih seoskih kapela;
U dušama našim sad ushit tone,
Sa srcâ je pala vizija Rospelâ.

Kao baklje sada osećaji gore,
Razdiru se varke i lažna načela,
Svuda se iskreni poklici ore...

Ст. М. Мутибарић, Араповач:

Песма Соколића

Ми смо мали Соколићи
свуда први, на и ђаци!
Ми смо мали Соколићи
и истински трезвенаци.

Нас кроз живот, трезвености
висока свест гони, води:
клонимо се алкохола,
јер смо свесни да он шкоди!

Ми чувамо своја плућа
од страшнога, од дувана,
јер сви знамо да пушење
јесте грдан порок, мана...

Ми смо мали Соколићи
не да нам се неко диви,
већ да сваки брат нас види
на да и сам тако живи.

Јер само ће тако моћи
ка напретку бољем поћи,
и до циља постављеног
тако ће се најпре доћи!...

Joso Matešić, Generalski Stol:

Sokolu

Oj Sokole slavski,
Ti uzore slave,
Spremaš za Domaju
Junake nam prave.

Što će znati složno
Da svakoga doba,
Služe svome Kralju
Do hladnoga groba.

Poput ptice sive
Što pod oblak leće,
Osjećamo duše,
Srca, puna sreće.

Pa nam rad je svaki
Lak i omiljeo —
Da bi Ti ja v'jekom,
Oj, Sokole, pjev'o!

U visine Soko
Ponosno se diže,
Gdje slobodi, nebu,
Osjeća se bliže.

Ponosnog je leta
Raširenih krila,
Ne može mu tuđa
Da naudi sila.

Tako i mi mladi
Slavski soko-ptići
Visoko se znamo
K Idealu dići.

Sa idejom našom
Spojeni smo mladi,
Kad za Kralja treba —
Za Dom, da se radi.

Brezovčki

Metod sedi samotni v brezoviku,
pred njim odprta knjiga je vseh knjig.
Takrat prisope k njemu krščenik
in nujno kliče ga k bolniku.
Pustivši kar na mizi štivo
Metod odide na opravke svoj.
A zdaj med breze prileti vse živo,
ččetek privrši neznanski roj.
»Poglejmo, kaj se bere tu o nas!«
Objestno s kljuni Pismo preštetnjajo
in korenito ga preččetkajo.

Metod se vrne in: »Za božji čas!
Ostavlil tu sem snažne svete liste,
sedaj pa vidim jih tako nečiste.
Ha, vi ste krivci, ččetke in ččeti!

Pristavek. Ko sem to zgodnico napisal, sem vedel le za češki, poljski, ruski naziv te severne ptice. Tovariš prirodošlovec mi je našel slovenske knjižne izraze: brezovček, morski čížek, zvrzek, konoplji(š)čica.

Do konca dni ostanete prekleti:
če žrec lahko pod milim nebom čita,
samička s samcem v miš se spremenita.
To pestro perje zdaj bo siva suknja
in domek njima v zemlji tesna luknja.
A ko pritisne doba hladna,
podoča spet bo vsem navadna«.

To pravco slišal sem iz ust vojaka,
iskrenega poštenega Hanaka,
ko nehal je, si modro kapo sname
in bistro se ozira vame:
»Odkrito pravim, pane, to povem,
ves svet je čudo, čudo mi smo v njem.
A vendar moja zgodba menda
ostane zgolj legenda«.

Ismet A. Tabaković, Sarajevo:

Refleksije

Veseli me:

Kad mladost i cvijeće gledam,
kad o sreći i slavi snivam,
kad jugoslovenska zastava slobodno se vije,
kad tudinac iz žila nam krv ne pije,
kad čovječanstvo ispod ruke progres vodi
boljoj budućnosti, sreći i slobodi.

Mrzim:

Lašce i farizeje što istinu hine,
lude i podlace što zločine čine,
izdajice i kukavice što izdaju svoj rod,
bezdušnike u narodu što nesloge siju plod.

Volim:

Nesreću i patnju što ima kraj,
ideal i uživanje što je raj,
sadašnjost i zlo što prolazi,
budućnost i napredak što dolazi,
vrijeme i nadu što ne gubim,
domovinu i knjigu što ih ljubim.

Divim se:

Prirodi i geniju što stvara,
ljepoti i ženi što ima čara,
hrabrosti i poštenju što ga još ima,
plemenitosti, ljubavi i erlinama svima.

Pod lipom

U duhu gledam crkvicu staru na kraj sela
pred njom lipu i starce, gde na klupi pričaju:
kako je bila orobljena crkvica bela —
i kako je teško živeti u svom zavičaju.

— Uništiše sve što Jugoslovenstvom odiše,
odnesoš i spališe naše knjige svete, —
slovenskim jezikom govorit moramo tiše,
za svaki slobodan dah — Liparima nam prete.

Sve nam oteše al' duše nikad otet' neće,
jer duh slavski živi u nama, na našoj njivi;
njim se hrane Sokolići — naše bujno cveće,
njim se diče slobodna braća — Sokoli sivi.

To uleva snagu otpora, moći, u duše,
to ublažuje naše trpljenje, patnje, muke;
time se sotonski planovi dušmana ruše,
time se borimo kad su nam svezane ruke.

Sa požrtvovnim pregnućem nastavljamo delo,
sa nadom u vas — srčemo u borbu bez straha;
sačuvaćemo duh, možda ne i golo telo,
al' ustrajaćemo složni do poslednjeg daha!

Nade u vas su velike, vera i misli svete,
njima su zadojena srca nesrećnih ljudi,
u njima i naši blagoslovi k vama lete, —
sa željom da se bratstvo, sloga u vas probudi!

To nam, braćo, daje snage, to je naša nada,
to je izvor i jedini put našem spasenju; —
pa budite složni i rad brata koji strada —
i dužnosti svete prema novom pokolenju.

Rica, Ljubljana:

Jutro

Vriskajmo, že jutro vstaja,
drami ga škrjanca klic,
dviga s pernice se — meglic,
z zlato sončno žogo raja...

V biserih se sveti trava,
s plodnih njiv kipi sopar,
kmetič orje, — bela krava
tone v rudasti požar.

Na obronku šepetajo
mlade breze in zvene
kot kraguljčki, drobni listi
v sončnih žarkih plamene...

Srečni jež

Čemerne pájkulje do grla sit,
obupan se obesi Križavec,
potegne sapa in pretrga nit,
da pade med cvetoči grižavec.

Tačas pa se med travo golt odpre,
tu skrit je prežal Regareg mežav
in ko bi trenil, Križavca požre,
da reši ga vseh križev in težav.

Potihoma se tja priplazi gož,
enako všeč ji žabec je in črv.
»V goltancu mojem dobro spravljen boš!«
mu de in obleži ko z vozlom vrv.

Vrvico z vozlom shrusta dedek Jež.
Tedaj pa — bo že konec teh zadreg? —
lisica bevskne, on pa sit in svež
med smehom zakotali se nizbreg.

Ustavi komaj prod ga kraj vodé.
Tu zgodbo pravi polžu slinarju
in ta se smeje — v hiši le, seve —
da gre kar skoz ušesa mlinarju.

Grižavec = zlati grmiček (tavžentroža).

Mlinar = drsalec ali koscec (žužek, ki bliskovito polzi po vodi).

Милан Ј. Флањак, коњички нар., Загреб:

У Соколе

У Соколе, у јунаке —
Унуке шаљ'те, баке.

Ко што страхан ветар пири
Нек се братска слога шири.

Соко сваки бити море —
Без значке и одоре.

Кад у души он то носи —
Душманину с тим пркоси.

Соколска је душа чиста,
Ко кад бајна зора блиста.

Соколска је сила јака —
Као снага див јунака.

Зато, браћо, брже боље
Хитајте у Соколе!

Соко је узор дика —
Грађанина и војника.

A. Francević:

Jalovi oblak

Oblački beli v sivo se zgrnili,
ponoči v črn oblak so se strnili.
»Hozana! Moče nam bo dal Gospod,
že dolgo vlada suša vsepovsod.«

Minile ure so in dnevi, teden,
a kanec padel z neba ni nobeden:
oblak nad velim poljem len leži,
nikjer ni sape, da pred njo zbeži.
A žeja zel je in plevel sušila,
človeka in živali je dušila.

Že boljši skoro se oblak mi zdi,
vsaj s svojo senco malo nas hladi.
Kdor zase hrani svoje vednosti,
ne bo nikoli vzornik čednosti.

»Kaj naj počnemo, da bo dež, povej,
učen si ko nihče, gospod Andrej!«
— »Ne tegnem z vami. Zdaj podatkov
[zbiram,
prekiniti ne morem, kar študiram«.

Ko v knjigah ga puste, jim de seljak:
»Naš učenjak je kakor ta oblak,
njegova veda ko v oblaku voda,
kadar zaman po njej hlepi priroda.

Ст. М. Мутибарих, Араповац:

Јадране, здраво!

O, Јадране плави, капљо наше крви,
хитам да ти кликнем снагом лављег рика,
хитам да ти кажем, како не први:
O, Јадране, ти си наш понос и дика!

Ти си нама свети, као Јордан Христу,
јер на теби веру примише Словени!...
Ја се дивим, море, твом образу чисту
кад сунчани зраци грле те румени...

Поносим се тобом, наше море плаво,
као са најдражим и најближим својим!...
И снажан сам, моћан, кад крај тебе стојим.

Као да три срца у груди ми бије!...
O, блиставо море, ништа ко ти није,
зато прими тако моје топло: Здраво!

Joso Matešić, Generalski Stol:

Naš dom

»Lepo ti je svuda
Po tom svetu poći,
Najlepše je ipak
Svome Domu doći.«

Od vekova tako
Svi govore ljudi,
Jerbo srce svako
Za svoj Domak žudi.

U njemu smo svoji
Sigurni na svomu,
Njemu veran stoji
Soko — svome Domu.

Zdravo, dragi Dome,
Uzrok našoj slavi,
U srcu Te svome
Nosi Sin Tvoj pravi!

Včasih

Včasih se v srcih pomlad oglasi,
čeprav je v prirodi zimski dan,
sončni žar veselo vzbledi
skozi sneg in led hladan.

Človek zasluti nežno mladost,
živo cvetje v prsih vzkipi,
prerojenja vstaja radost,
pesem vesela zadoni.

Mine trenutek... Zgine radost,
človek koleba v zimski mraz,
senca z njim tava kakor bridkost,
veter sneg siplje mu v blede obraz.

Ismet A. Tabaković, Sarajevo:

Naša zastava

Uzvišena je na stijegu,
Pa ponosno leprša i vihuri,
Ko orô na visokom brijegu
O slavi i slobodi zbori.

Nek treperi, nek se vije,
Nek se diže, nek leprša,
Pjesma sreće nek se lije
Preko našeg dičnog krša.

Njezini su šarni traci,
Simbol slavnih naših dana
I prošlosti svjetle znaci
Sa herojskih megdana.

Nek treperi, nek se vije,
Nek se diže, nek leprša,
Pjesma sreće nek se lije
Preko našeg dičnog krša.

Kao nebo sva je plava
I bijela kao sloboda;
Crvena je i krvava
Kao prošlost našeg roda.
Nek treperi, nek se vije,
Nek se diže, nek leprša,
Pjesma sreće nek se lije
Preko našeg dičnog krša.

Ferdo Pavešić, Sarajevo:

Uskršnja vizija

Za me više nema u životu tajni,
ni bolova nema, ni patnje ni tuge;
pogledi su moji sad veseli, sjajni,
pogledi su moji sad šarene duge.

Video sam jutros da je život staza,
okićena cvećem, pesmom ogradena;
nigde više nema ni trnja ni jaza,
svaka je tu travka pesmom osladena.

Ja opažam tako i verujem tako,
sva su moja čuvstva jutros razigrana;
ah, nekad sam tako ja očajno plak'o,
a sad, eto, pevam kao ševa razdragana.

Ah, da li je tako il je i to varka,
kao nemiran san jesenjeg svanuća;
ah, nije li i to samo bolna čarka
i da li je danas zora Uskrsnuća?

Za me više nema u životu tajni,
ni bolova nema, ni patnje ni tuge;
osećaji moji sad su lepi, sjajni,
osećaji moji sad su šarene duge.

Radovi našeg naraštaja

Antun Durinović, Zemun:

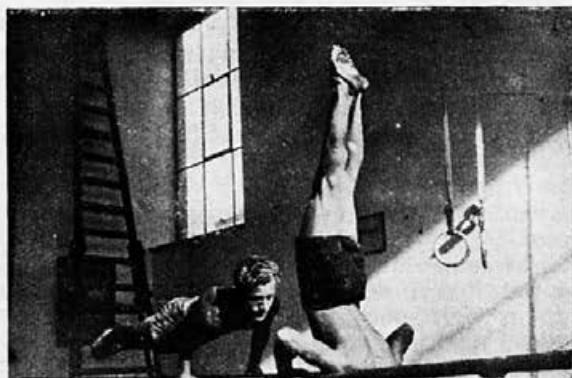
Kako provodim vreme u Sokolu

Početak školske godine. Nema više onog svakidašnjeg lenčarenja — većitih izleta — i dečje bezbrižnosti. Ipak u sokolani, na vežbi, nalazimo novog poleta.

Moramo da zaboravimo na brda i doline, potoke i reke, na plavi Jadran. Sprave i igre u dvorani zamjenjuju nam sve to. Očekuju nas utakmice — i mi se spremamo s oduševljenjem, koje je svojstveno samo borbenoj mladosti.

* * *

Svake se nedelje sastajemo da pripremimo neku pozorišnu predstavu. Ali varate se ako mislite da se kada pojavimo na sceni. Ne! Slika, koju vidite pokazuje naše »lutkare«. (Tako, naime, zovemo lutkarski otečaj pri našem naraštajskom pred. zboru — koji je već do sada dao pet — šest predstava.)

I ako nekome od njih kažete da je »lutkar« ili »lutak« on će se samo nasmejati, izmisliti za čas kakav zgodan odgovor — i zadovoljan, što ste ga tako nazvali, otići dalje.

* * *

Daleko od buke velikih rotacionih strojeva, tamo gde se ne čuje većito klopotaње pisanih mašina — zatvoreni u jednoj sobi sokolane radi nekoliko naraštajaca. Jedan s perom u

ruci, drugi slažući i brojeći naslagu papira, treći neumorno brljajući po špirografskoj masi bele stranice.

To je tiskarnica našeg zemunskog naraštajskog lista. Izlazi svega u stotinu primeraka, koji se svakog meseca skoro razgrabe. »Naš glas« daje prilike celokupnom zemunskom naraštaju da i na ovom polju sokolskog rada pokaže što hoće i može.

* * *

Svake nedelje posvečujemo nešto vremena i »školi igranja«, koju je naš naraštajski pred. zbor organizovao samo za naraštaj. Nekoliko članova daju nam časove, a tehniku igranja savladujemo prijatno se zabavljajući uz zvuke klavira i bubnja.

* * *

... A u proleće, kad počinje sve što živi da traži vazduh u novoprolistaloj šumi, i naša mlada duša, si-

ta već sobnog života, teži da provede koji dan na izletu.

Kola... konji... i jedna grupa naraštajaca već se veselo vozi do postavljenog cilja. Strujanje krvi po umornom telu vraća nas u carstvo snova o kome tako često mislimo.

* * *

Ali ništa nije tako zabavno, tako prijatno — kao leto. Voda je topla, a sokolski čamac uvek spreman za put. Po ceo dan provodimo u vodi, suncu i pesku. Vika i udaranje vesla o vodu dočarava mi trenutke koje nikada neću zaboraviti. Mladost traži sebi rada i razbibrige, dobrog saveta i drugarskog osećanja, a takav život provodimo u sokolani.

Ali ništa nije tako zabavno, tako prijatno — kao leto. Voda je topla, a sokolski čamac uvek spreman za put. Po ceo dan provodimo u vodi, suncu i pesku. Vika i udaranje vesla o vodu dočarava mi trenutke koje nikada neću zaboraviti. Mladost traži sebi rada i razbibrige, dobrog saveta i drugarskog osećanja, a takav život provodimo u sokolani.

Rosenstein Karel, Jesenice:

Krojaški vajenec

Sobota je. V krojaški delavnici pored okna sedi vajenec Ivo in šiva. Na zemljo lega mrak. Gosta in vlažna megla se leno plazi nad ulico, se v pošastnih oblikah zvija med visokimi mestnimi hišami in se polagoma izgublja v temno noč. Po vlažnem trotoarju begajo kot sence ljudje, ki se tesno zaviti v plašče vraćajo iz službe domov. Obcestna svetilka le slabotno prodira skozi meglo, tako da ne moreš razločiti obrazov mimoidočih. Zdaj pa zdaj zdrvi mimo okna po rosnem tlaku nizek, eleganten avtomobil.

Ivo avtomatično vbada šivanko v velik kos blaga, ki še ne kaže jasno, čemu bo služil. Pogled mu bega skozi okno, se ustavlja na obrazih pešcev,

tiplje po sivi megli in se včasih potopi v neko daljno praznino. Kdaj pa kdaj se zdrzne iz zamišljenosti, obrne kos blaga, ga na videz skrbno ogleduje, obenem pa poškili na steno, kjer visi velika starodavna ura. In zopet se zatopi v šivanje. Na njegovi desni enakomerno brni šivalni stroj, za katerim sedi starikav in zgrbljen pomočnik. Za njegovim hrbtom se pa sliši nervozno stopicanje mojstra, čokatega moža srednje starosti, ki pritajeno preklinja, ker mu suknja ni lepo uspela. Ivo premišljuje. Misel za mislijo mu bega skozi možgane. V duhu se nahaja daleč od tega brloga, kjer sedi dan za dnem, posluša podle psovke in ostudne kletve, s stisnjenimi zobmi prenaša udarce in poleg vsega tega dela — dela. Zdi se mu, da je sredi tovarišev v sokolskem domu, kjer se bo drevi vršila akademija. Veselo je. Stisnjeni so v kotu poleg peči na koncu dvorane in med živahnim pogovorom pričakujejo začetka. V dvorano se siplje množica ljudi. Velik hrup je, veselje, smeh in bratstvo. Povsod znani obrazi, prijazni smehljaji in stiskanje rok. Kako lepo!

Ivo se predrami iz sladkih misli v žalostno resničnost. V trenutku, ko je odtrgal pogled iz neprodorne, sivkaste megle, kjer so mu kakor na filmskem platnu stopali pred oči tako krasni prizori, mu je z bliskovito naglico šinila skozi možgane vsa tragika njegovega življenja. Odkar se je pričel življenja zavedati, je živel v neznosnih razmerah. Sama tema, katero so le tu pa tam razsvetlili topli žarki materine ljubezni in kratki, a pristrčni trenutki, ki jih je preživel v sokolskem domu sredi veselih, čeprav včasih porednih tovarišev. Posebno črna je bila doba, ki jo je prebil kot vajenec pri krojaču. S studom se je spominjal, kako nečloveško, naravnost zločinsko ga mojster zlorablja. Dela in gara ves dan, tja pozno v noč, često tudi do rane jutranje ure. Lica, ki so bila že itak bleda in slabotna, so postala še bolj koščena, oči vdrte, postava sključena. In kot plačilo za vse to mora dan na dan mirno prenašati udarce in podle žalitve. Če je mojster pijan, ga zmerja in bije, če je trezen, ga venomer zbada z nerodnejšem in z onim »prismojenim sokolstvom«, kar boli bolj kot vsi udarci. Če mojstra ni doma, se njegova žena znaša nad njim. Edino starikavi in sključeni pomočnik mu še ni storil žalega, a ta je tako sam moral dosti pretrpeti. To naj bi bilo življenje! Ivo se je vse zagnusilo in najraje bi vrgel delo, ki ga je držal v naročju, mojstru v njegovo živalsko obličje in za vedno zapustil to smrdljivo in zanemarljivo luknjo, ki naj bi bila delavnica. A misel na mater, ki je težko pričakovala, da se njen sin izuči in ji potem pomore, mu je pomorila živce, s silo je zatrl trepet po vsem životu, stisnil zobe in se prihuljeno ozrl na uro. — Tričetrt na osem.

Ali ga bo pustil mojster? Tako rad bi šel na akademijo. Toda sobota je in mnogo dela, vsaj mojster je prej tako rekel, ko ga je prosil, če bo smel zvečer malo prej domov. Mojster ve, da hoče Ivo na akademijo, a on Sokole sovraži. Zato se ga je polaščal obup. Ali bi ga prosil? Ko je pa Ivo tako težko prosil! Zdelo se mu je prenikotno, da bi moledoval za stvar, ki mu je po zakonu dovoljena in posebno še prositi takega človeka, kot je mojster. In vendar, na akademiji bo lepo, pa tovariši bodo tam. In minute tečejo. Treba bi bilo, da bi se šel domov preobleči, tak vendar ne more v sokolski dom. Drugič se je ozrl na uro. Še pet minut manjka. Skoro je že prepozno. A prositi ni upal. Nekaj težkega mu je leglo na prsa, komaj je dihal. Če bi sedaj smel iti, bi prišel še pravočasno. Šel bi naravnost v »Dom«. Stisnil bi se v najtemnejši kot, kjer ne bi nihče mogel videti, da je v zaguljeni in povaljeni obleki, miren bi bil in gledal bi, samo gledal, poslušal in užival. Kako lepo bi bilo!

Ozrl se je v temno, nagubano mojstrovo obličje. Mraz ga je spreletel po telesu, preložil je šivanje na desno koleno, se nekoliko obrnil in s sklonjeno glavo stisnil skozi pol zaprta usta: »Ali smem iti? Osem je že.«

Mojster se je sunkoma obrnil, koža na čelu se mu je nagubala in oči, velike in izbuljene, so vajenca presunile kot dvojce zastrupljenih puščic.

Ivo je povsíl pogled in zasádl šivanko v blago in še dalje v roko, da so se mu poteze na obrazu bolestno spačile.

»Tako!« je zamolklo zabobnelo iz mojstrovih prs kot iz praznega kotla. »Sobota je, dela na kupe, gospodič bi pa radi šli med one preljube sokole. Kaj pa še! Zato naj te redim in učim, da boš lahko hodil po zabavah, jaz naj pa garam. Pa bi ne rekel, če bi šel v pošteno družbo, a med take ljudi, take...« Pridušil se je.

Iva je spreletela po vsem životu vročina, čelo se mu je orosilo, v glavo mu je silila kri in pred očmi se mu je temnilo. Mravljinci so mu lezli po hrbtu navzgor. Zdelo se mu je, da mora vsak hip skočiti pokonci, planiti na to zver in jo zdrobiti. A ostal je na mestu, le glavo je povetil še malo niže, se je obrnil proti oknu in se zazrl v tiho, megleno noč. Gledal je meglo, težko in vlažno, kako se je počasi plazila okoli hišnih oglov in zalivala mesto, kot bi ga hotela zadušiti. In tudi on je čutil, kako mu lega na dušo ta megla, svinčena megla, težka, ki ga tlači, duši, mori. V očeh sta se pa zalesketali dve solzi in zdrseli po vdrtih, bledih licah.

Slobodan Korunović, Zemun:

Vetar . . .

Huji, vrišti i ciči, ko avet
U tamnu jezivu noć —
vetar.

Na vrhu brda, crkvice
Ko da se klati — usamljena,

Stari kaluder kleči
Tiho se moli, šapuće
dok vetar besni

I treskom se otvoriše vrata
Uletli nezvani gost.
Rasprši starčevu kosu,
Kandilo razbi,
prosu...

Mrak...
Zahukta vetar snažno,
Zaljulja zvono —
odjeknu potmuo ton.

A zatim vriska i cika
Sve dalje i dalje se gubi
U tamnu jezivu noc...

Kratek oris delovanja naraščaja v Ptuj.

Pod okriljem sok. društva Ptuj deluje letos že četrto leto naraščajski odsek, ki ima nalogo, da skrbi za pravo sokolsko delo med naraščajem. Naraščaj se skuša vzgajati sam v pravem sokolskem duhu, hoče se izoblikovati v resnične Sokole, ki bodo poznali Tyrševa načela, pa ne samo poznali, ampak se tudi resnično ravnali po njih, vedno in povsod. Vidimo, da se v tem danes mnogo greši, vidimo, da je le Sokolstvo tako, kakor izhaja po Tyršu, poklicano ustvariti našemu narodu boljše in lepše dni, ustvariti našemu narodu boljše in lepše dni. Naš naraščajski odsek ima nalogo skrbeti predvsem za delo v telovadnici, kar je temelj Sokolstva. V to svrhu ima odsek poseben prednjaški zbor, sestoječ iz 24 naraščajnikov(ic), vodnikov(ic), ki ga vodita načelnik in načelnica naraščaja. Trud, ki je vložen v ta namen, je poplačan z uspehom, ki je lep, a si kljub temu želimo lepšega. Vršijo se prednjaške ure za naraščajnike in naraščajnice posebej. Moški naraščaj vadi poleg tega še enkrat na teden tekmovalne vaje. Na župnih tekmah v Mariboru je dosegla višja vrsta moškega naraščaja že drugo leto prvo mesto. Vrsta niž. naraščaja pa drugo mesto. Zelo lepi rezultati v prostih panogah (lahkoatletiki) so bili doseženi ob priliki nastopa pri četi pri Sv. Marku, kjer je br. Janez Velkavrh skočil 175 cm v višino. Na željo NO se je vršil od 27. decembra 1935 do 5. januarja 1936 društveni prednjaški tečaj, na katerem je naredilo izpite 5 članov in 2 članici NO ter 1 član. Brat Šober Boris je sestavil posebne vaje, ples »Kozarček«, ki je bila prav lepa točka, s katero je nastopil naraščaj ob raznih prilikah. Naraščaj je imel tudi svoje plesne vaje. Po možnosti vsak mesec enkrat se vrši naraščajsko poselo ali venček, to je prireditve s pestrimi točkami: petjem, glasbo, telovadbo, govori, deklamacijami, recitacijami, z vsem, kar je možno. Tu ima vsakdo priliko, da pokaže svojo sposobnost, svojo voljo in požrtvovalnost. V ta namen imamo svoj dramski odsek in naraščajski orkester, ki opravljata redno dvakrat na teden vsak svoje vaje. Z resnično požrtvoval-

nostjo in veseljem se pripravlja naraščaj na taka posela, ki so redno prav dobro obiskana in jih ponovimo tudi za deco posebej. NO je priredil tudi Miklavžev večer, ki je izredno dobro uspel in zadovoljil tudi vedno nezadovoljnega blagajnika. Dalje ima odsek vsako nedeljo po šolski maši v gimnaziji svoje sestanke, kjer obravnavamo razna vprašanja, ki so za nas in za naš narod važna. V telovadnici se vrše vsak teden enkrat pred vrstami 2—3 minutni nagovori, sestavljeni tako, da je mogoče v teku enega leta dobiti pregled o sokolski ideji in zgodovini. Vsako leto se vrši prevedba iz dece v naraščaj, kar opravi tudi naraščaj sam. Spomladi in jeseni prirejamo popoldanske izlete, s katerih se vrača naraščaj zmerom prav dobre volje in zadovoljen. 12. maja je odsek organiziral velik celodnevni izlet v Ormož, združen s tekmami v prostih panogah in prosto zabavo. V Ormožu se nas je zbralo preko 200 naraščajnikov in naraščajnic, predvsem iz Varaždina in Ptuja, Središča ter Ormoža. Bila je prava sokolska manifestacija, ki nas je seznanila z brati Hrvati in katera nam bo ostala v lepem spominu. Med počitnicami smo priredili plavalne tekme pri Sv. Vidu, kjer so bili doseženi prav lepi uspehi. Pozimi delamo smučarske izlete, ki pa so letos radi neugodnega vremena izostali. Odsek skrbi tudi za socialno stanje naraščaja in se bo glavni del njegovega premoženja uporabil v to svrhu.

Mnogo prostega časa se porabi na ta način, mnogo dela in truda je vloženega, a vsakdo izmed nas dela rad, saj se zavedamo, da naše delo, četudi je neznanstveno, ne bo ostalo brez uspeha in koristi. Delamo za Sokolstvo, narod in domovino!

Sevnik S.

Oko novog odela češkoslovačkih Sokolice. Češkoslovački Soko razmišlja več neko vreme o novom odelu za Sokolice. Odluka još nije pala. Da dobije shodne predloge, raspisala je uprava natečaj. Svi predloženi nacrti bili su izloženi u Tirševu domu. No nijedan nije primljen. Najviše glasova dobio je nacrt engleskog kostima s crvenom

bluzom. Ovim pitanjem baviće se još komisija, koju čine Sokolice, a konačna odluka u rukama je sokolske uprave.

Osamnaestgodišnji doktor. U Odesi promovisan je »kandidatom matematičkih nauka« 18 godišnji M. Rutman. (Ruski naslov »kandidat« jednak je našem naslovu »doktor«.) S 15 godina života bio je Rutman hospitant na matematičnom fakultetu na univerzitetu u Odesi te je već onda svratio na sebe pažnju svojom neobičnom darovitosti. Sada je asistent Kreina, profesora matematike, koji je, ma da mu je istom 26 godina, objavio već preko 30 znanstvenih radova.

Pet dana na dnu mora. Uspeši američkog istraživača morskih dubina, Williama Beeba, koji je 900 metara ispod morske površine načinio filmske snimke morskih životinja, nisu dali spavati zooolozima i istraživačima podmorskog života, naročito aneričkim. Dr. Rouxy bio je među njima i on može da se ponosi da je pobedio, barem što se tiče trajanja i troškova takve ekspedicije. Ta on je prvi proboravio pet dana na dnu mora i ovaj boravak nije ga stajao ništa manje nego 15 miliona u našem novcu. Dr. Rouxy dao je načiniti najpre staklenu kuću u kojoj je naumio nekoliko dana da sprovede na dnu mora. Kuća je bila po 8 metara duga i široka, nije dakle, bila malena, a stene su joj bile od tvrdra, 100 mm debela stakla. Opremio ju je prema svima pravilima, krevetom i instrumentima, osvetljenjem, pisaćom mašinom, lekovima i životnim namirnicama. No najvažniji je bio velik reflektor sa snagom od 40.000 sveća, kojim je hteo da posmatra sve što će se zbivati u okolini njegove podmorske stanice. Za svoj rad odlučio se dr. Rouxy za 1300 stopa duboko mesto nekoliko milja od grada Honolulu (Havajski otoci). Telefonska veza spajala ga je s parobrodom »Oakland«, koji je imao da stoji nad njegovim staklenim posmatralištem.

Tu staklenu kuću puštali su oprezno u dubinu. Posle nekoliko metara nestalo je sunca, zamenila ga je rasula modra svetlost, slična boji neba za letnjih dana. U dubini od 40 metara ugasilo je i ovo svetlo, nastala je nekakva neodređena, onda sve crnija tama. Polagano se oko naviklo, pre nego osećaj, na ovu užasnu tminu koja je bivala zatim sve veća. U svetlosti reflektora počele su se javljati neobične ribe i ogromni polipi. Svetlost reflektora većinom im nije smetala; valjda su smatrali celu ovu kuću za neku višu ali veću vrstu samih

sebe; ove životinje su, naime, same značile svetlost te dapače doslovno izbacivale snopove vatre sa fosforescencijom. Neke životinje reflektor je oslepljivao ili se kod njih pojavila uzetost. Druge ardorije opet su besno jurišale na stene kao da će ih razbiti i nametnika izgurati iz vodne pustinje. Pet dana i pet noći je onda dr. Rouxy proboravio u društvu s takvim životinjama. Usamljenost i neobična ova okolina pokazale su napokon svoj upliv. Živci su počeli popuštati, ali dr. Rouxy je hteo da izdrži do skrajne granice, dokle bi iole išlo, ta imao je kisika za četiri sedmice. Neprekidno je radio, osim kad je spavao ili jeo. Neprestano je beležio, crtao, fotografisao, filmao. Ali jeza je pod uplivom neobičnih okolnosti rasla od trenutka do trenutka, krajem petog dana naučnjak je klonuo, dao je znak da ga izvuku iz morske dubine, što pre, to bolje. Na upit parobrodske telefoniste, što se desilo, nije bilo odgovora. Mogli su na palubi misliti da se dogodilo štogod vanredno te su počeli kuću izvlačiti. Ali su prošla četiri sata, pre nego su je izvukli na palubu. U najvećem uzbudjenju razbili su nepropustljivo zatvorena vrata. Na tlima je ležao istraživač bez svesti, živci su ga izdali. Na stolu i po tlima bili su razbacani listići s beleškama.

Dr. Rouxy leži u bolnici. Svest i pamet još mu se nisu potpuno vratile te se zapravo ne zna što je bilo razlogom da se onesvestio. Lekari misle da će se izlečiti istom za nekoliko meseci. Međutim su počeli njegovi prijatelji proučavati njegove beleške i razvijati njegov fotografski materijal. Rezultati petdnevnog promatranja i rada na dnu mora biće sigurno jedinstveni. Nakladne knjižare bore se već sada za knjigu, koja će imati naslov: Pet dana na dnu mora.

Borba s aligatorom. U jezeru Okeechobee na Floridi (Amerika) naprosto vrvi od aligatora (američkih krokodila). Nedavno su radili u blizini tog jezera drvoseče. Najednput je jedna između tih zveri zgrabila psa delovođe. Da bi spasao milo mu pseto, delovođa je pojurio sa sekirom u ruci za aligatorom. Sada je neman pustila psa, navalila je na čoveka te ga uhvatila za nogu. Svi radnici planuše sada sa svojim sekirama na aligatora, ali mu udarci nisu mogli nauditi. Već se činilo da delovođa nema spasa. Tada se crnac Bob popne na jedno drvo, koje je viselo nad vodom, te skoči s drveta aligatoru na leđa, dopuže se do glave te mu svom snagom gurne palce u oči. Uspeh je

bio trenutno. Životinja je delovodu pustila pa su ga onda radnici izvukli na kopno. Aligator je nekoliko vremena oslepljen plivao prema obali pa je Bob mogao da skoči na obalu te se tako spase. Onda je neman još nekoliko vremena plivala naokolo, dok se nije izgubila u blatu obale. Odražni je Bob odbio svaku pohvalu za svoje junačko delo. Kazao je naprosto da mora svakome detetu biti poznato, da su oči jedina ranjiva tačka aligatora.

Škorpije navalile na naučnu ekspediciju. Posle dvogodišnjeg rada vratila se kući ekspedicija, što ju je poslala moskovska akademija znanosti pod vodstvom profesora Vasiljevskog u Turkmenistan i u pustinju Karakum (istočno od Kaspijskog Mora). Ekspedicija je dobro svršila svoj posao, koji se sastojao naročito u tome da izvrše sa svojim aeroplanima zemljopisne snimke do sada nimalo istražene ogromne površine zemlje, 40.000 km². Ustanovila je da u jugoistočnom delu Karakuma ne živi nijedan čovek. Pa nije ni čudo; tamo, naime, nema nijednog džbuna, nijedne biljke, svagde goli, vrela pesak. Temperatura je iznošila često do 75°. U toj vrućini jedva se moglo i disati. Silne gore peska, od kojih se sastoji Karakum, neprestano se pomiču. Ekspediciji često se desilo, da joj je nestalo tlo ispod šatora. U nekim predelima upravo je vrvelo od zmija, no jednog dana navalila je na logorište čitava vojska velikih škorpija pred kojom su na vrat na nos morali da beže, jer bi svaki otpor bio besmislen i opasan. Odlično su se poneli piloti, koji su u najtežim okolnostima u letu fotografisali predele za izradu karata. Na ovom letu nisu imali velikog neprijatelja samo u užasnoj vrućini i u silovitim pešćanim olujama, u kojima se dan iznenada pretvara u noć, nego je bilo po svoj prilici još teže onda, kada se sunce s neba bez ijednog

oblačića opiralo u sjajno pešćano more pod njima. Odrasle sunčane svetlosti bio je tada tako jak, da su im se oči upalile te ih jako bolele. Pilot Drišjakov je radi te svetlosti izgubio privremeno i vid. Istom posle nekoliko sedmica vid mu se delomice povratio, ali u Moskvi moraće se sada povući operaciji.

ANRI MIRŽE

(Henri Murger)

(1822 - 1861)

Ove godine navršava se 75 godina od smrti najvećeg francuskog pesnika — bohe-
ma, Anri Miržea.

Rođen u Parizu kao sin siromašnog krojača, lutao je u mladosti inostranim zemljama, dok konačno nije našao službu kod velikog ruskog književnika Tolstoja, gde je mnogo godina proveo kao njegov lični sekretar. Međutim razuzdana bohemska priroda Mirževa ne da mu mira i on se zahvaljuje na službi, vraća se već kao izgrađen književnik u Pariz, gde iznajmljuje u studentskom kvartu jednu tavansku sobicu; tu je stanovao sve do svoje smrti.

Mirže je bio tankočutan i sentimentalni pisac, što je upravo odgovaralo mentalitetu i raspoloženju njegova vremena, te je tako došao na svetski glas kroz svoja veoma topla i osećajna dela: »Scènes de la vie de Bohème« (roman) »Slike iz bohemskog života«, zatim: »Nuits d'hiver« (pesme »Zimske noći«) i naročito dirljiv roman iz bohemskog života: »Bohème« (»Bohemi«), koji je doživeo, kao njegovo zadnje delo, preko dvadeset izdanja i oveko-većio ga u istoriji francuske i svetske književnosti.

Umro je u Parizu u 39 godini života kao puki siromah.

Ferdo Pavešić, Sarajevo.

Za šalu

Slaba strana. Učitelj: »Karlo Veliki imao je mnogo lepih svojstava, ali je bilo s druge strane u njegovu značaju i nekih mana. Ko mi može kazati jednu?« — Učenik: »Gradio je škole, gospodine učitelju.«

Stručnjak. »To je čudnovato, gospodine Vujadine; ta vi niste nikakav stručnjak, pa ipak poznajete u tančine cene blaga, sve od peradi pa do volova. Kako to?« — »Ja sam automobilista!«

Priča. »Hoćeš li, mamice, da ti ispričam jednu priču?« — »Ded, ispričaj mi je, zlato moje!« — »Ali je ta priča vrlo kratka.« — »Ne smeta. Ja jedva čekam da je čujem.« — »Dobro, dakle. Onda slušaj: Bila je jednom jedna velika vaza i — tu vazuu sam ja upravo razbio.«

Savremena aritmetika. »Uzajmi mi, Alberte, pedeset dinara!« — »Ta nemoj, brate, ja sam upravo hteo da uzajmim u tebe 10 dinara!« — »Ništa ti lepše, — onda ja, dakle, dobijem još četrdeset dinara od tebe!«

Zloban. »Na kraju sam sa svojom pamću!« — »To nije bio, čini mi se, baš bog zna kako dugačak put!«

Uvek u slici. Bolesni sportista: »Do koliko stepeni može da naraste groznica, gospodine doktore?« — »Do četrdeset i dva stepena!« — »Pa koliko je svetski rekord?«

Posle ispita. »Jesi li, Todore, dobro prošao na ispitu?« — »I te kako, ujače, — na sveopću želju moram dapače ispit ponoviti!«

Otac u krizi. »Nećete mi, deco, verovati, ali je ipak istina — nema više Nikole i njegovih darova; ubio se nesrećnik u toj krizi!«

Pogrešna presuda. Čiča zima. Dve vucibatine stoje, cvokućući zubima, na uglu. — »Ja sam: žrtva pogrešne presude«, uzdahne jedan. »Zar ti? Kako to?« — »Zamisli, sud me je oslobodio — kod ovakvog vremena.«

Određen pojam. »Dedo, protumači mi, kakva je razlika između opreznosti i kukavičluka!« — »Opreznost je, ako se bojiš sam — ako li se boje drugi, onda je to kukavičluk.«

Lep primer. »Kako je dobro vaše dete, susedo!« — »Da, ugledalo se u svog oca; njega naime radi lepoga vladanja uvek puštaju iz zatvora po koji mesec pre određenog roka.«

Među slikarima. »Ta ti si naslikao anđela sa šest prstija na nozi! Jesi li ikada video anđela sa šest prstiju?« — »Nisam, ali kaži mi ti, jesi li ga ti video s pet prstiju!«

Kapljica. Dedo čita novine. Unuk ga neprestano gleda. — »Kaži mi, dedo, je l' ti se ikada smrztio nos?« — »Jeste, dete moje, pre kojih dvadesetak godina — pa zašto pitaš?« — »Meni se čini, on se opet topi — kapljica visi na njemu.«

Duševna hrana. »Ja kupujem svome sinčiću uvek slova od čokolade, ali ih sme pojesti istom onda, kad ih zna pročitati.« — »Aha — to je, dakle, nešto kao duševna hrana.«

Zaboravan. Mornar: »Zašto ste se naselili na ovom samotnom ostrvu?« — Pustinjač: »Da zaboravin! Da zaboravim!« — Mornar: »Pa što hoćete da zaboravite?« — Pustinjač: »To sam zaboravio.«

Potreba. Sudac: »Zar zbilja ne možete živeti bez provala?« — Lopov: »Mogu, gospodine, ali ne mogu tako lepo.«

Nagodba. »Vrlo mi je neugodno, susede; naše su kokciš iščeprkale lukovice Vaših tulipana.« — »Izjednačuje se! Zato je naš pas rastrgao jednu Vašu kokoš.« — »I opet se izjednačuje! Zato sam ja upravo kolima pregazio Vašega psa.«

Među prijateljicama. »Kako leti vreme! Iduće nedelje biće mi već dvadeset godina.« — »A treni sedamnaest!« — »Hajde, Milice, što buncaš! Biće ti 25 godina! Ta ti si upravo dve godine mlađa od mene!«

Zna ga on. Jedva sam bio četvrt sata u lovu, već je ležao mrtav jelen preda mnom!« — »Je li moguće? Ima li među zverima samoubojica?«

Hotel u varošici. Sluga pokuca ujutro na jedna vrata. — »Šta je?«, javi se pospan glas. — »Molim lepo«, kaže sluga, »ja sam samo hteo da pitam, hoćete li da Vas probudim u šest ili u sedam sati?« — »Do davo!«, vikne stranac. »Pa ja sam. Vam sinoć rekao: u pet sati! Koliko je sada?« Sluga: »Osam.«

Automobilistica (u dućanu): »Dajte mi, molim, jedan par rukavica u boji moga automobila!« — »Koji broj, molim?« — »2 - 3789.«

Cinjenica. »Otkad radi tvoj brat u dućanu?« — »Otkad mu zapretiše otkazom.«

Nadzor. Mali Maksić čita knjigu. Majka pogleda, kakva je to knjiga te vidi: Kako odgajam svoju decu? Upita Maksića: »Što ti pade na um te čitaš tu knjigu?« — Maksić odgovori: »Znaš, majko, hoću samo da vidim da li me dobro odgajate.«

Dobar odgovor. Ivo je kod druga Jove te se oni zajedno igraju. Kad mora da ide kući, pada kiša kao iz kabla. Jovina majka mu pozajmi kišobran. Ivo kaže učtivo: »Nemojte se, gospodo, truditi!« — »Ali, dete moje, to se razume samo po sebi. Tvoja majka isto bi činila, kad bi moj Jovo bio kod nje.« — »O, moja bi majka učinila i više; sigurno bi mu dala i komad čokolade.«

Popravek. — Slika v 2. štev. Sokoliča (str. 44) predstavlja del vasi Hriba (ne Šegove vasi) v Loškem potoku.

V 2. štev. Sokoliča sta bili v rezultatih V. smuških tekem na Pohorju dve napaki: Člani (smuk 5 km): 2. Levstik Alojzij, Jesenice, župa Kranj (ne pa Levstik Adolf, Kranj, župa Kranj); 5. Bohinc Ivan, Jesenice, župa Kranj (ne pa Bohinc Ivan, Studenci, župa Maribor).

Iz uredništva

Ovaj broj »Sokolića« nije mogao ranije da izađe zbog tehničkih poteškoća, koje su se pojavile za samog rada oko izlaska lista. Molimo naše pretplatnike, saradnike i čitače da to uvažavaju.

Naredni broj »Sokolića« izaći će u običajno vreme. Rukopise za broj treba poslati uredništvu najkasnije do 15 aprila t. g.

Rukopise, koje još nismo objavili, objavićemo u narednim brojevima, ukoliko su zreli za objavu.

Naročito upozoravamo naše saradnike da obrate čim veću pažnju lepoti, pravilnosti i čistoti našeg jezika. Strane reči treba iščeznuti iz naših sokolskih listova.

Pošta uredništva

R. B. v K. v.: Pesem »Morje« je vsebinsko odvisna od Jenka in je oblikovno nedostatna. — Oglasi se s kako drugo stvarjo.

B. M. u Š.: Pesma »More« — lepe misli, ali vrlo slabo obrađene. — (Dalje prih.)

Rešenja iz 2 broja »Sokolića«

Zagonetna posetnica (O. A. Salkosić, radnik): Saradnik »Sokolića«.

Rebus: Krst na gori.

Čarobna ispunjalka: 1) Sloj, 2) Tvoj, 3) Rilo, 4) Ilić, 5) Takt, 6) Aman, 7) Revi. — Stritar.

Stepenice: 1) Sokol, 2) Orao, 3) Kas, 4) Oo, 5) L.

Zagonetna posetnica (Brat Iso O. Epone, Krf): Profesor botanike.

Zagonetna posetnica (Sestra Emi F. Goropik, Nica): Profesoric gimnastike.

Slogovni mozaik

(Svoboda Slavo, Tivat)

			1	2	3								
4	5	6	7	8	9	10	11	12	13				
14	15	16	17	18	19	20	21	22	23				

Slogovi od 1—23 daju jedan aforizam, našeg mladog književnika Ferda Pavešića.

Od slogova: ba, či, do, gu, i, je, jed, knji, me, mo, ne, no, nu, nju, pro, ra, sa, ta, ti, ti, tre, volj, zu — treba u gornji lik umetnuti te slogove po donjim uputstvima:

- 10, 20, 5, vo, naš veliki grad.
- 1, 2, 13, 14, 15, ne pročitati (knjigu)
- 11, 14, 23, namatati
- 3, 4 slobodno (sokol. izraz)
- 21, 18, 20 dentista
- 17, 16 pojam iz fizike (pad.)
- 19, 6, 7 nijednu
- 8, 9 delo, potreba za učenje (pad.)
- 12, 22, na, izmena

Rebus

(Zlatko Veritas, Sarajevo)

S + S

Zagonetna jednačba

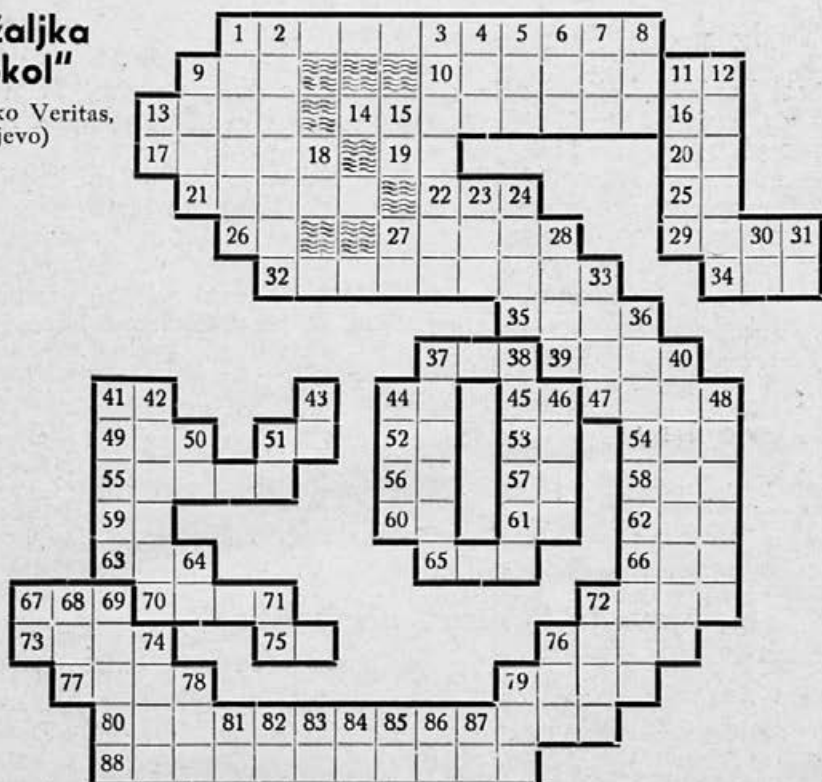
(Zlatko Veritas, Sarajevo)

$$A + B^2 + C + D = X$$

A = pokazna zamenica; B = čuveni mandžurski general; C = rudarska oblast u Nemačkoj; D = reka u Sibiriji; X = slavni savremeni češki državnik i filozof.

Križaljka „Sokol“

(Zlatko Veritas,
Sarajevo)

Vodoravno: 1) Nauka o kolektivističkom društvenom i gospodarskom poretku. 9) Simbol. 10) Čuveni grad u Italiji (mramor). 11) Predlog. 13) Reka u Nemačkoj. 14) Zakrbuljen. 16) Slavni nemački fizičar (1787—1854). 17) Grad u Dalmaciji. 19) Lična zamenica. 20) Domaća životinja. 21) Naša pokrajina. 22) Slavni staroperzijski vladar. 25) Mera za površinu. 26) Predlog. 27) Slavni nemački književnik - emigrant (»Jedna mladost u Nemačkoj«). 29) Država u Aziji. 32) Slavni bugarski književnik (Ljuban). 34) Komedija od Aristofana, tišina. 35) Raj. 37) Vrtlog. 39) Naš grad na Dunavu. 41) Ovde. 44) Negacija. 45) Starorimski sitni novac. 47) Priženjeni rodak. 49) Pridevak Geteove majke. 51) Mesto gde su Makedonci god. 333 pre Hrista potukli u ratu Perzijance pod Darijem. 52) Stari sveti grad u Egiptu. 53) Domaća životinja. 54) Ovamo. 55) Ugljikovodični plin. 56) Muzička nota. 57) Reka u Italiji. 58) Plin. 59) Inicijali imena i prez. slavnog dalm. pesnika (»Ekvinocija«). 60) Mera za površinu. 61) Predlog. 62) Naša narodna igra. 63) Mesto u Sremu. 65) Turski: sveta. 66) Kolos, gigant. 67) Naše ostrvo na Jadranu. 70) Vrst sukna. 72) Planina u Bugarskoj. 73) Vrst rečne ribe. 75) Geografski termin. 76) Jezero u Etiopiji. 77) Naša reka. 79) Naša pokrajina. 80) Ime i prezime talentovane savremene slovenačke slikarke. 88) Veliki češkoslovački filozof i državnik, zaslužan sokolski radnik i veliki Slaven.

Uspravno: 1) Zadovoljan, blažen. 2) Proplanak, padina. 3) Slavni ruski pesnik (1791—1859). 4) Vrsta boje. 5) Vulkan u Peloponezu. 6) Upitna čestica. 7) Vrst papige. 8) Slavni nemački književnik (»Podanik«). 9) Kugla zemaljska. 11) Slavni hrvatski književnik (Vjenceslav). 12) Slavni portugalski pesnik i novinar (Gomez). 13) Reka u Sibiriji. 15) Reka u Rusiji. 18) Egipatski bog sunca. 23) Crna kređa (množina). 24) Telegrafsko tipkalo. 27) Ova. 28) Porodi. 30) Nečna uzrečica. 31) Mera za površinu. 33) Pokrajina u Engleskoj. 36) Prvi januar. 37) Jedna planeta. 38) Grad u Italiji. 40) Uplivna dvorska stranka. 41) Naša pritoka Dunava. 42) Naš savremeni pesnik — bohem (Tin). 43) Igrača karta. 44) Čuvena Ibsenova drama. 46) Reka u Sloveniji. 48) Naše istorisko polje. 50) Konj. 51) Reka u Austriji. 64) Nota iz solminizacije. 67) Inicijali prez. i imena slavnog italijanskog slikara (1575—1642). 68) Veznik. 69) Čuveni roman L. Sinklera. 71) Mera za površinu. 72) Grob. 74) Komedija od Molnara, vrag. 76) Naslov poznate pesme B. Radičevića. 78) Stari grad na Dunavu. 79) Telo, oblik. 81) Predlog. 82) Konjska oprema. 83) Ime književnika Mesarića. 84) Slavni holandski slikar iz XVIII veka (Zan). 85) Hemiski simbol za barij. 86) Nemačka zamenica (fon.). 87) Upitna čestica.